

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Світлана ХАЛАТУР**
« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
**на тему: Удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрного
підприємства**

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Анастасія ДЕРБЕДА

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Світлана ХАЛАТУР

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

З А Т В Е Р Д Ж У Ю

Зав. кафедри _____

«_____» _____ 20 р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Дербеди Анастасії Іванівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства

Науковий керівник: Халатур Світлана Миколаївна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2023 р. № 3049

2. Термін подання здобувачем роботи: «05» грудня 2023 року.

3. Вихідні дані до роботи: річні фінансові звіти ДДС ІОБ НААН України за 2018-2022 роки, виробничо-фінансові плани, Закони України та інші нормативні акти щодо регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств, матеріали наукових праць з економіки.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства. 2. Аналіз формування та ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства. 3. Напрями удосконалення системи управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства.

4. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Складові фінансових ресурсів. 2. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. 3. SWOT-аналіз Дніпропетровської дослідної станції Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України. 4. Асортимент виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2022 році,%. 5. Складові елементи активу балансу ДДС ІОБ НААН, їх структура і динаміка за 2017-2021 рр.. 6. Дослідження основних структурних елементів пасиву балансу досліджуваного сільськогосподарського підприємства за 2018-2022 рр., грн. 7. Динаміка результатів фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр., грн. 8. Фактори впливу на ефективність використання фінансових ресурсів агропромислового виробництва. 9. Принципи системи моніторингу та визначення пріоритетних напрямків використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства. 10. Інвестиційні стимули для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ДДС ІОБ НААН України.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ «23» червня 2023 р _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства.	04.09. 2023	виконано
2	Аналіз формування та ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.	10.10. 2023	виконано
3	Напрями удосконалення системи управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства.	02.11.2023	виконано
4	Висновки і пропозиції	25.11.2023	виконано
5	Оформлення роботи	01.12.2023	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Анастасія ДЕРБЕДА

Керівник роботи _____
(підпис)

Світлана ХАЛАТУР

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Визначення фінансових ресурсів: поняття та складові	9
1.2. Поняття та принципи управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства	14
1.3. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств	18
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика ДДС ІОБ НААН УКРАЇНИ	27
2.2. Фактори ризику та виявлення фінансових проблем	38
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	44
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	53
3.1. Визначення пріоритетних напрямків використання фінансових ресурсів	53
3.2. Фінансування аграрного підприємства: традиційні та інноваційні джерела	60
3.3. Ефективне управління ризиками в аграрному секторі	65
Висновки до розділу 3	72
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	87

Тема: «Удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства»

Кваліфікаційна робота містить: 89 с., 10 рис., 11 табл., 2 додатки, 60 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процес формування і фінансових ресурсів аграрного підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні аспекти процесу формування і використання фінансових ресурсів аграрного підприємства.

Метою роботи є визначення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування і використання фінансових ресурсів аграрного підприємства.

Методи дослідження – діалектичного пізнання, індукції й дедукції, системного аналізу, статистико-економічний метод, метод таксономії (рівня розвитку).

В ході виконання кваліфікаційної роботи магістра було запропоновано модель, яка заснована на теорії ресурсного підходу та виступає за належне використання найкращих можливостей, які підприємство має для впровадження практик фінансового менеджменту, пов'язана з ефективністю діяльності даного сільськогосподарського підприємства. Отримані результати показали, що відданість методам управління оборотним капіталом є головним впливом на ефективність використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства, а методи фінансування є основою того, що контролює та оцінює ефективність практики та їх вплив на продуктивність.

Результати рекомендовані до впровадження Дніпропетровською дослідною станцією Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України, с. Олександрівка, Дніпровський район, Дніпропетровська область.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВИЙ СТАН, КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА

KEYWORDS

FINANCIAL RESOURCES, AGRICULTURAL ENTERPRISE, FINANCIAL CONDITION, COMPREHENSIVE ASSESSMENT

ВСТУП

Актуальність дослідження вдосконалення управління фінансовими ресурсами в сільськогосподарських підприємствах впливає з ключової ролі цих суб'єктів у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки та підтримці сільської економіки. Зі зростаючими складнощами на світовому сільськогосподарському ринку та потребою у стійких практиках ефективне фінансове управління стає вирішальним для виживання та зростання сільськогосподарських підприємств.

Коливання цін на сировинні товари, невизначеність у зв'язку зі зміною клімату та зміни вподобань споживачів вимагають проактивного підходу до управління фінансовими ресурсами для підвищення стійкості сільськогосподарського бізнесу. Інтеграція технологічних досягнень у сільське господарство вимагає відповідної еволюції фінансових стратегій для оптимізації розподілу ресурсів, сприяння інноваціям і задоволення потреб модернізованої промисловості.

Ефективне фінансове управління в агробізнесі має важливе значення для пом'якшення ризиків, пов'язаних із зовнішніми шоками, такими як пандемії чи геополітичні події, які можуть суттєво вплинути на стабільність сектору. В умовах глобалізації сільськогосподарським підприємствам необхідно орієнтуватися в складних фінансових ландшафтах, що робить обов'язковим пошук стратегій, які підвищують конкурентоспроможність і сприяють сталому зростанню. Дослідження в цій галузі актуальні для політиків, оскільки вони можуть надати розуміння того, як розробити фінансову політику підтримки, яка сприятиме сприятливому середовищу для розвитку сільськогосподарського сектора. Враховуючи зростання обізнаності про екологічну стійкість, існує нагальна потреба дослідити фінансові моделі, які сприяють екологічно чистим практикам і дотриманню нормативно-правової бази.

Триваюча цифрова трансформація сільського господарства відкриває можливості та виклики, які вимагають тонкого розуміння фінансового

менеджменту, включаючи впровадження цифрових інструментів і платформ. Зрештою, удосконалення управління фінансовими ресурсами на сільськогосподарських підприємствах узгоджується з більш широкими суспільними цілями щодо забезпечення доступності продовольства, сприяння економічному розвитку в сільській місцевості та вирішення нагальних проблем, пов'язаних зі зміною клімату та динамікою глобального ринку.

Питання управління формуванням та вдосконаленням використання фінансових ресурсів на підприємствах розглянуто в працях багатьох науковців, таких як Бражник Л., Аранчій Д., Чоп В., Бугас В., Коваль А., Воронко Р., Вовчик Н., Гвоздей Н., Бондарук І., Вінницька О., Діденко Є., Фесюн А., Західна О., Гаврецька І., Касич А., Рафальська І., Кахович О., Мащенко С., Козяр Н., Курило О., Бондаренко Л., Вівчар О., Чубка О., Лобачева І., Даценко Г., Кудирко О., Лукіна Ю. та інші.

Метою роботи є визначення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування і використання фінансових ресурсів аграрного підприємства.

Для досягнення представленої мети було окреслено й виконано такі завдання:

- надати визначення фінансових ресурсів;
- обґрунтувати поняття та принципи управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства;
- проаналізувати сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств;
- надати організаційно-економічну характеристику ДДС ІОБ НААН України;
- визначити фактори ризику та виявити фінансові проблеми;
- провести аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;
- визначити пріоритетні напрямки використання фінансових ресурсів;
- обґрунтувати традиційні та інноваційні джерела фінансування аграрного підприємства;

- оцінити ефективне управління ризиками в аграрному секторі.

Об'єкт дослідження – процес формування і фінансових ресурсів аграрного підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні аспекти процесу формування і використання фінансових ресурсів аграрного підприємства.

Дослідження використовуватиме комбінацію кількісних і якісних методів, включаючи фінансовий аналіз, інтерв'ю та тематичні дослідження; огляд існуючої літератури для розуміння та визначення фінансових ресурсів у контексті сільськогосподарських підприємств. Емпіричний аналіз: збір та аналіз емпіричних даних для виявлення факторів ризику та фінансових проблем, з якими стикаються сільськогосподарські підприємства. Аналіз фінансової звітності: оцінка фінансової звітності та показників ефективності для аналізу фінансових результатів сільськогосподарського підприємства. Стратегічний аналіз: застосування методів стратегічного аналізу для визначення та визначення пріоритетів напрямків використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства. Порівняльний аналіз: порівняння традиційних та інноваційних джерел фінансування шляхом комплексного аналізу їхніх переваг та недоліків. Поєднання цих методів дослідження дозволило комплексно та багатоаспектно вивчити різні аспекти, пов'язані з управлінням фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств, забезпечивши міцну основу для висновків та рекомендацій дослідження.

За інформаційну базу дослідження прийняті чинні нормативно-правові акти, наукові публікації та здобутки вчених-економістів, які дозволили визначити тенденції розвитку та систематизувати проблеми діяльності аграрних підприємств. В якості джерел інформації використовувалась також бухгалтерська звітність ДДС ІОБ НААН України, на якому проводилось дослідження, публікації з мережі Інтернет.

Наукова новизна роботи полягає в розробці моделі, яка заснована на теорії ресурсного підходу та виступає за належне використання найкращих

можливостей, які підприємство має для впровадження практик фінансового менеджменту, пов'язана з ефективністю діяльності даного сільськогосподарського підприємства. Отримані результати показали, що відданість методам управління оборотним капіталом є головним впливом на ефективність використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства, а методи фінансування є основою того, що контролює та оцінює ефективність практики та їх вплив на продуктивність.

Практичне значення дослідження теми управління фінансовими ресурсами в аграрних підприємствах полягає в підвищенні ефективності та сталості сільського бізнесу. Розуміючи та впроваджуючи ефективні стратегії управління фінансами, сільськогосподарські підприємства можуть оптимізувати розподіл ресурсів, покращити фінансову стабільність та сприяти довгостроковому зростанню динамічного сільськогосподарського сектора.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Визначення фінансових ресурсів: поняття та складові

Фінансові ресурси визначаються як сукупність грошових і матеріальних активів, які використовуються для забезпечення діяльності підприємства, організації чи іншого суб'єкта економічної діяльності. Ці ресурси грають важливу роль у забезпеченні функціонування та розвитку різних секторів економіки. Складові фінансових ресурсів представлені на рис. 1.1.

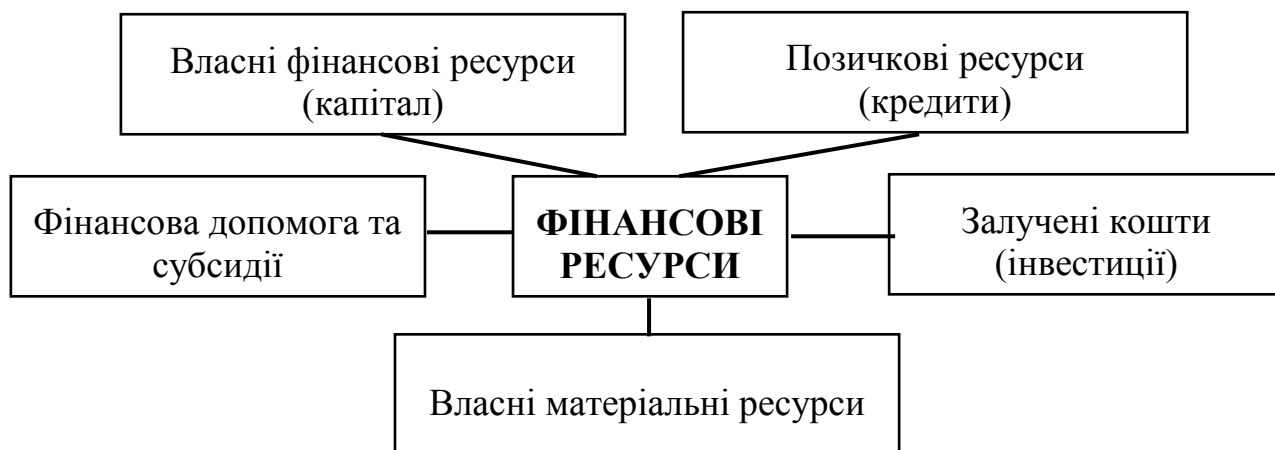

Рис. 1.1. Складові фінансових ресурсів

Власні фінансові ресурси (капітал) – це грошові та матеріальні активи, які належать власникам підприємства (акціонерам, учасникам, власникам) або є його внутрішнім капіталом. Вони можуть бути накопичені через прибуток, резерви, амортизацію, а також можуть бути залучені у результаті власного капіталовкладення. Власні фінансові ресурси складаються:

1. Власний капітал – це грошові та матеріальні активи, які належать власникам підприємства. Вони представляють собою інвестиції, внесені власниками підприємства, щоб розпочати та підтримувати його діяльність.

Власний капітал може бути внесеним у грошовій формі або в формі інших активів, таких як обладнання, нерухомість і т. д.

2. Прибуток – частина прибутку підприємства може бути ретенована та використована як джерело внутрішнього фінансування. Це може включати чистий прибуток, що залишився після оплати всіх витрат та податків.

3. Резерви та фонди – резерви є джерелом фінансування для майбутніх потреб підприємства. Наприклад резерв для покриття можливих збитків, резерв для оплати майбутніх податків, фонди розвитку та інші.

4. Амортизація – це процес зменшення вартості активів підприємства з часом. Сума амортизації, яку підприємство списує зі своїх активів, може бути використана як внутрішнє джерело фінансування для заміни чи модернізації активів.

5. Внутрішні залучення капіталу – це може бути внесками нових акцій чи іншими формами внутрішнього залучення капіталу. Власники можуть внести додаткові кошти в підприємство, щоб покрити розширення, нові проекти або інші потреби.

Власні фінансові ресурси є важливим елементом структури фінансування підприємства, оскільки вони забезпечують стабільність та незалежність від зовнішніх джерел фінансування, таких як кредити чи інвестиції. Управління цими ресурсами вимагає розуміння оптимального співвідношення між власним та позичковим капіталом для досягнення максимальної ефективності та стабільності фінансового стану підприємства.

Позичкові ресурси (кредити) – це грошові кошти, які підприємство бере у банків або інших кредиторів з обіцянкою повернути їх у майбутньому. Позичкові ресурси можуть включати банківські кредити, облігації, кредити від фінансових установ, а також інші форми позичок.

Одним з основних джерел позичкових ресурсів є банківські кредити. Підприємства можуть звертатися до комерційних банків для отримання кредитів на різні цілі, такі як розширення виробництва, реалізація проектів

або покриття тимчасового дефіциту грошей. Угоди про кредит встановлюють умови погашення та обліку відсотків.

Позичкові ресурси також можуть бути залучені шляхом емісії облігацій. Облігація - це фінансовий інструмент, що свідчить про зобов'язання виплатити держателю позичкову суму підприємства плюс відсотки за певний період часу. Облігації можуть продаватися на відкритому ринку, і їх можуть придбати як індивідуальні інвестори, так і інші компанії.

Позичкові ресурси можуть надаватися не лише банками, але й іншими фінансовими установами, такими як страхові компанії, пенсійні фонди або інші кредитні організації. Умови кредитів можуть відрізнятися в залежності від джерела фінансування.

Крім традиційних кредитів та облігацій, існують інші форми позичкових ресурсів, такі як банківські гарантії, лізинг, факторинг та інші фінансові інструменти, які можуть забезпечити підприємству доступ до потрібних грошових коштів.

Важливо враховувати, що ефективне управління позичковими ресурсами передбачає аналіз фінансової стійкості, здатності підприємства повертати позику та відсотки, а також обґрунтований вибір між різними джерелами фінансування для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Залучені кошти (інвестиції) – це грошові активи, які залучаються підприємством від зовнішніх інвесторів, таких як акціонери. Ці ресурси можуть бути залучені шляхом емісії акцій або інших фінансових інструментів.

Акції – є одним із способів залучення коштів для підприємства. При емісії акцій компанія продає частки свого капіталу інвесторам. Ці інвестори, стаючи акціонерами, стають співвласниками компанії та отримують право на частку в її прибутках і прийняття стратегічних рішень.

Іншим шляхом залучення коштів є випуск облігацій. Облігації є видом боргового інструменту, інвестори, купуючи їх, позичають гроші компанії чи уряду. У випадку облігацій, емітент (підприємство чи уряд) зобов'язується

повернути інвесторам вкладені кошти за певною відсотковою ставкою протягом визначеного періоду.

Крім акцій і облігацій, компанії можуть використовувати інші фінансові інструменти для залучення коштів. Це може включати конвертовані облігації, пайові фонди, венчурні інвестиції тощо.

Залучення інвестицій важливо для фінансування нових проектів, розширення діяльності та загального розвитку підприємства. Однак цей процес також пов'язаний із зобов'язаннями перед інвесторами і несе ризики, пов'язані з необхідністю повернення залучених коштів і відповідальністю перед акціонерами чи облігаціонерами.

Управління інвестиціями включає в себе не тільки залучення коштів, а й ефективне використання цих ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства та забезпечення високого рівня доходності для інвесторів.

Фінансова допомога та субсидії є однією з складових фінансових ресурсів і можуть бути надані різними джерелами, такими як урядові органи, міжнародні фінансові організації, благодійні фонди або інші інституції з метою підтримки економічної діяльності, розвитку певних галузей чи реалізації конкретних проектів.

Субсидії – це фінансова допомога, яку уряд або інші організації надають підприємствам або галузям економіки для зменшення їхніх витрат або підтримки конкретних видів діяльності. Субсидії можуть бути надані у формі грошових переказів, податкових пільг, знижок на послуги чи іншими способами. Наприклад, уряд може надавати субсидії сільськогосподарським підприємствам для підтримки виробництва продукції або субсидії на пальне для зменшення витрат транспортних компаній.

Гранти – це безповоротні фінансові кошти, які надаються підприємствам або організаціям для реалізації конкретних проектів, досліджень чи інших ініціатив. Гранти можуть бути надані як урядовими організаціями, так і приватними фондами або міжнародними грантовими

програмами. Організації можуть здобувати гранти для розвитку нових технологій, соціальних проектів або вивчення певних аспектів економіки.

Уряд може надавати підприємствам певні податкові переваги з метою стимулювання певних видів діяльності або розвитку конкретних галузей. Це може включати зменшення податкового тягаря, податкові кредити або інші форми податкової підтримки.

Деякі країни можуть отримувати фінансову допомогу від міжнародних організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк чи Європейський банк реконструкції та розвитку. Ці кошти можуть бути спрямовані на розвиток інфраструктури, підтримку стабільності економіки чи інші проекти.

Всі ці форми фінансової допомоги та субсидій мають на меті стимулювання економічного розвитку, підтримку соціальних ініціатив та забезпечення стабільності різних секторів економіки.

Власні матеріальні ресурси – включають в себе різноманітні матеріальні активи, які володіють підприємством або організацією і використовуються для забезпечення їх діяльності:

- **Нерухомість** включає в себе будівлі, земельні ділянки, офісні приміщення та інші об'єкти нерухомості, які належать підприємству. Нерухомість може використовуватися для власної діяльності (виробництва, обслуговування, складування) або як джерело орендного доходу.

- **Обладнання** охоплює машини, технологічне устаткування, транспортні засоби та інші засоби виробництва, які використовуються в бізнес-процесах підприємства. Обладнання може бути ключовим для виробництва товарів або надання послуг.

- **Запаси** включають в себе матеріали, товари в процесі виробництва та готову продукцію, які утримуються підприємством. Ефективне управління запасами важливо для забезпечення безперебійності виробництва та вчасної поставки продукції.

- Інші матеріальні активи можуть включати різноманітні ресурси, такі як патенти, технічні ноу-хау, бренди, які також можуть бути важливими для діяльності підприємства та мати значення як складові його фінансового стану.

Власні матеріальні ресурси відіграють ключову роль у стабільності та функціонуванні підприємства. Управління цими ресурсами включає в себе їхнє ефективне використання, планування на майбутнє щодо їхнього поновлення та модернізації, а також врахування їхньої вартості та внеску в загальну вартість підприємства.

Управління цими ресурсами важливе для забезпечення стабільності та ефективності функціонування підприємства чи організації. Вибір і оптимальне використання різних джерел фінансування дозволяє підтримувати бізнес-процеси, розширювати діяльність та забезпечувати конкурентоспроможність.

1.2. Поняття та принципи управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства

Управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства включає в себе комплекс заходів і стратегій, спрямованих на ефективне використання грошових коштів, активів та інших фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку підприємства в аграрному секторі. Основні аспекти управління фінансами аграрного підприємства включають:

1. Фінансове планування: Розробка чіткого фінансового плану, який визначає фінансові цілі, стратегії та прогнозує доходи та витрати на певний період.

2. Бюджетування: Створення бюджетів для різних аспектів діяльності підприємства, включаючи виробництво, закупівлю обладнання, витрати на сільськогосподарську продукцію, оплату праці та інше.

3. Кредитування та фінансування: Управління джерелами фінансування, включаючи банківські кредити, інвестиції, власний капітал та інші джерела грошових коштів.

4. Оцінка ризиків: Аналіз та оцінка фінансових ризиків, пов'язаних зі змінами цін на продукцію, природними катастрофами, змінами в законодавстві та іншими факторами, що можуть впливати на фінансовий стан підприємства.

5. Оптимізація витрат: Зменшення зайвих витрат та підвищення ефективності використання ресурсів.

6. Оцінка фінансової продуктивності: Аналіз фінансових показників для визначення ефективності діяльності підприємства, таких як рентабельність, оборотність активів, ліквідність та інші.

7. Оподаткування: Ефективне управління податковими зобов'язаннями та мінімізація податкових ризиків.

8. Страхування: Використання страхових продуктів для захисту від фінансових втрат, пов'язаних з ризиками, такими як природні катастрофи, хвороби тварин, врожайні втрати та інші.

Ефективне управління фінансовими ресурсами дозволяє аграрним підприємствам забезпечити стабільність, конкурентоспроможність та довгостроковий розвиток в умовах змінного економічного середовища.

Управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства є важливою складовою ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств. Цей процес включає в себе ряд принципів, які допомагають забезпечити раціональне використання грошових коштів та ефективне фінансове планування. Ось деякі основні принципи управління фінансами аграрного підприємства:

1. Прозорість та точність обліку:

- Забезпечення якісного обліку всіх фінансових операцій та подій на підприємстві.

- Використання сучасних програмних засобів обліку та звітності для забезпечення точності та доступності фінансової інформації.

Забезпечення прозорості та точності обліку є основною передумовою для прийняття обґрунтованих фінансових рішень та забезпечення стабільності фінансового стану аграрного підприємства.

2. Ефективне фінансове планування:

- Розробка реалістичних фінансових планів на короткий і довгий терміни.

- Аналіз і прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства.

Ефективне фінансове планування є ключовою умовою для досягнення стабільності та успіху аграрного підприємства, оскільки воно дозволяє адекватно реагувати на зміни в середовищі та досягати поставлених цілей.

3. Оптимізація витрат:

- Систематичний аналіз всіх видатків з метою їх оптимізації та раціонального використання ресурсів.

Оптимізація витрат є ключовим елементом фінансового управління аграрного підприємства, оскільки вона сприяє підвищенню прибутковості та забезпеченню сталості фінансового стану підприємства.

4. Ефективне управління обіговими коштами:

- Забезпечення достатнього рівня ліквідності підприємства.

- Мінімізація залишків грошових коштів у неліквідних активах.

Ефективне управління обіговими коштами в аграрному секторі допомагає зберегти фінансову стійкість та гнучкість підприємства, щоб воно могло ефективно реагувати на зміни у господарському середовищі.

5. Диверсифікація джерел фінансування:

- Залучення різних джерел фінансування для зменшення ризику та забезпечення стійкості фінансового стану підприємства.

Диверсифікація джерел фінансування дозволяє аграрному підприємству зменшити залежність від конкретних джерел фінансування і

забезпечити більшу стійкість до змін на фінансовому ринку чи у внутрішньому середовищі підприємства. Однак важливо уважно враховувати ризики та вигоди кожного джерела фінансування та вибрати їх з урахуванням конкретних потреб та характеристик підприємства.

6. Управління ризиками:

- Аналіз та оцінка фінансових ризиків, пов'язаних з зовнішніми і внутрішніми факторами.

- Використання стратегій зменшення ризиків та захист від негативних впливів.

Для успішного управління ризиками аграрне підприємство повинно визначити потенційні ризики, встановити механізми їх мінімізації, а також розробити стратегії відновлення у випадку реалізації ризикованих сценаріїв. Такий підхід дозволяє підприємствам залишатися гнучкими та стійкими в умовах невизначеності.

7. Оцінка ефективності і рентабельності:

- Регулярний моніторинг та оцінка фінансової ефективності діяльності підприємства.

- Аналіз рентабельності окремих видів діяльності та продукції.

Загальний підхід до цього пункту полягає в тому, щоб виявити сильні та слабкі сторони фінансової діяльності підприємства, визначити стратегії для підвищення ефективності та прибутковості, і приймати обґрунтовані рішення для досягнення довгострокового успіху.

8. Систематичний аудит фінансової діяльності:

- Проведення внутрішнього та зовнішнього аудиту для перевірки дотримання фінансових стандартів та правил.

Проведення аудиту дозволяє забезпечити надійність фінансової інформації, виявити можливі ризики та проблеми, а також надає підприємству рекомендації для покращення його фінансового стану.

Ці принципи допомагають аграрним підприємствам забезпечити стабільність фінансового стану, раціонально використовувати ресурси та досягати поставлених цілей.

1.3. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств

Управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств є складним завданням, що вимагає комплексного підходу і врахування специфічних вимог аграрного сектору. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств представлені на рис. 1.2.

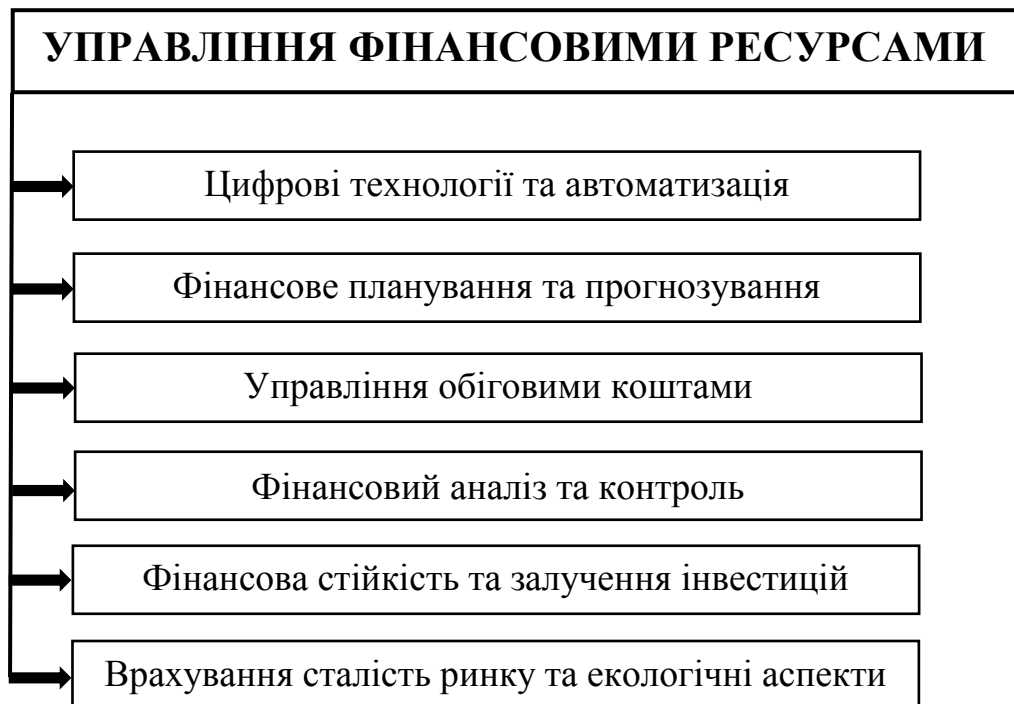

Рис.1.2. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств

Використання цифрових рішень і автоматизації дозволяє аграрним підприємствам ефективно ведення обліку фінансів, контролю витрат та отримання оперативної інформації для прийняття рішень. Електронні системи управління фінансами дозволяють підприємствам вести облік запасів, керувати виробничим процесом та здійснювати аналіз ефективності.

Це можуть бути: цифрові системи управління; електронний облік запасів; аналіз даних та Business Intelligence (BI); електронні платежі та фінансові транзакції; ефективне ведення обліку та звітність.

Цифрові системи управління фінансами включають в себе використання спеціалізованих програм та платформ для обліку фінансових операцій. Це може бути інтегрована система, яка об'єднує різні аспекти управління, такі як бухгалтерія, управління запасами, звітність тощо. Вони дозволяють автоматизувати рутинні процеси, зменшуючи ризики помилок та забезпечуючи точний облік фінансів.

Для аграрних підприємств, де управління запасами грає важливу роль, використання електронних систем управління дозволяє точно відслідковувати рух товарів, контролювати рівень запасів, уникати перенапруження або дефіциту і забезпечувати оптимальний рівень запасів.

Використання аналітичних інструментів та BI дозволяє аграрним підприємствам здійснювати глибокий аналіз фінансових даних. Це включає в себе прогнозування ринкових тенденцій, аналіз рентабельності продуктів чи культур, ідентифікацію оптимальних цінових стратегій та визначення найбільш прибуткових напрямків діяльності.

Використання цифрових технологій дозволяє аграрним підприємствам впроваджувати електронні платежі та ефективно керувати фінансовими транзакціями. Це полегшує внутрішню обігову платіжну систему та сприяє швидшим та ефективним фінансовим операціям.

Цифрові інструменти дозволяють автоматизувати процеси ведення обліку та підготовки фінансової звітності. Це полегшує відслідковування фінансової діяльності підприємства, зменшує час, необхідний для складання звітів, і сприяє вищій точності фінансової інформації.

Використання цифрових технологій і автоматизації управління фінансовими ресурсами стає необхідністю в умовах швидко змінюючогося ринкового середовища, де швидкість прийняття рішень та точність

інформації мають велике значення для успішної діяльності аграрних підприємств.

Ретельне фінансове планування є ключовим етапом управління фінансами. Воно включає в себе складання бюджетів, визначення стратегій фінансового розвитку та прогнозування фінансових результатів. Це дозволяє адаптувати підприємство до змін на ринку та мінімізувати ризики.

Фінансове планування починається зі створення бюджетів, які включають доходи та витрати підприємства. Бюджети можуть бути річними, квартальними чи місячними і враховують всі аспекти діяльності, такі як виробництво, збут, маркетинг, транспортні витрати та інші.

Підприємства можуть розробляти різні сценарії розвитку подій для визначення можливих варіантів фінансового впливу. Це дозволяє адаптувати бюджети до різних умов та вчасно реагувати на зміни на ринку.

Визначення напрямків для залучення інвестицій та використання їх для розвитку підприємства. Це може включати в себе привертання інвесторів, виход на фондовий ринок чи залучення кредитів.

Аналіз і вибір оптимальної структури капіталу, що включає розподіл між власним та залученим капіталом. Це допомагає забезпечити стійкість фінансової позиції підприємства.

Прогнозування фінансових результатів повинно враховувати різноманітні ризики, такі як зміни цін на сировину, погодні умови, ринкова конкуренція та інші фактори. Застосування інструментів моделювання для аналізу різних фінансових сценаріїв та їх впливу на фінансовий стан підприємства. Постійний моніторинг фінансових показників та порівняння їх з планами, а також швидке реагування на будь-які зміни у фінансовому середовищі.

Вивчення відхилень між фактичними та запланованими фінансовими показниками для визначення причин та прийняття заходів для корекції. Фінансове планування і прогнозування створюють фундамент для прийняття

обґрунтованих фінансових рішень, допомагають уникнути кризових ситуацій та забезпечують стабільність фінансової позиції аграрного підприємства.

Ефективне управління обіговими коштами є важливим аспектом для забезпечення стабільності фінансового стану аграрного підприємства. Це включає в себе оптимізацію запасів, управління платіжною дисципліною та мінімізацію заборгованості.

Управління обіговими коштами є критичним аспектом фінансового управління аграрних підприємств і включає в себе ряд стратегій та практик, спрямованих на ефективне використання грошових ресурсів підприємства для забезпечення його сталого розвитку. Основні аспекти управління обіговими коштами:

- аграрні підприємства повинні систематично проводити інвентаризацію своїх запасів, класифікувати їх за значимістю та швидкістю обертання.

- ефективне управління запасами передбачає стратегії мінімізації запасів до оптимального рівня, щоб уникнути затрат на зберігання і знизити ризик зіпсування товарів.

- аграрні підприємства повинні узгоджувати оптимальні терміни платежів з постачальниками та покупцями.

- збільшення швидкості обороту кредитів допомагає зменшити ризики і затрати, пов'язані з платіжними зобов'язаннями.

- встановлення оптимальних термінів платежу забезпечує відстрочку платежів, що полегшує управління обіговими коштами.

- розробка ефективної системи стягнення боргів зменшує заборгованість і забезпечує стабільність грошових потоків.

- ретельний аналіз минулих грошових потоків дозволяє прогнозувати майбутні зобов'язання та надходження коштів.

- сценарний аналіз допомагає визначити можливі ризики та альтернативні стратегії управління грошовими потоками.

- збільшення швидкості обороту робочого капіталу сприяє підвищенню ефективності використання грошових ресурсів.

- збалансоване використання капіталу у виробництві та обігу допомагає знизити вартість утримання активів.

Управління обіговими коштами є динамічним процесом, який вимагає постійного аналізу та адаптації до змін в економічному середовищі. Це дозволяє аграрним підприємствам ефективно використовувати свої фінансові ресурси та забезпечувати стійкість у довгостроковій перспективі.

Ретельний фінансовий аналіз дозволяє визначити ефективність використання ресурсів, ідентифікувати слабкі місця та визначити шляхи оптимізації фінансової діяльності. Контроль за фінансовими показниками допомагає вчасно реагувати на зміни та уникати кризових ситуацій.

Задача фінансового аналізу та контролю полягає у зборі, обробці та інтерпретації фінансової інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

Фінансовий аналіз починається зі збору різноманітних фінансових даних, таких як баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про готовність до платежів та інші фінансові звіти.

Отримані дані обробляються для визначення ключових фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність, фінансовий план тощо. Різні показники вказують на різні аспекти фінансового стану підприємства.

Фінансовий аналіз допомагає визначити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси. Це включає оцінку ефективності вкладень, управління запасами, оптимізацію витрат.

Аналіз допомагає виявити проблеми, які можуть виникнути в фінансовій сфері, і знаходить можливості для покращення. Наприклад, якщо виявлено зменшення рентабельності, це може вказувати на неефективне використання ресурсів.

Фінансовий контроль заснований на результаті аналізу, встановлення точок контролю допомагає відстежувати ключові фінансові показники та порівнювати їх із заздалегідь визначеними стандартами чи цілями.

Постійне спостереження за фінансовими даними дозволяє оперативно виявляти будь-які аномалії чи невідповідності. Оцінка включає в себе порівняння фактичних результатів з планованими та визначення причин будь-яких розходжень.

Якщо виникають проблеми чи невідповідності, вживаються заходи для виправлення ситуації. Це може включати в себе корекцію бюджету, перегляд стратегії витрат, пошук нових джерел фінансування.

Інформація про фінансовий контроль передається відповідним структурним підрозділам та рішення можуть взятися на різних рівнях управління. Звітність є важливою для впровадження транспарентності та взаєморозуміння у всій організації.

Фінансовий аналіз та контроль є невід'ємною частиною стратегічного управління фінансами аграрних підприємств, дозволяючи їм ефективно використовувати ресурси та вирішувати фінансові завдання.

Забезпечення фінансової стійкості підприємства передбачає створення резервів, а також розробку стратегій привертання інвестицій. Це може включати в себе співпрацю з банками, отримання кредитів, а також привертання інвесторів через різноманітні фінансові інструменти.

Фінансова стійкість аграрного підприємства — це здатність підтримувати стійкий рівень фінансового здоров'я в умовах змінного середовища. Для досягнення фінансової стійкості, підприємство повинно створювати резерви, уникати зайвого боргу, оптимізувати витрати та бути готовим до управління фінансовими ризиками. Фінансова стійкість створює основу для розвитку та забезпечення довгострокового успіху.

Аграрні підприємства можуть залучати фінансування через банківські кредити. Важливо ретельно розглядати умови кредитування та визначати, як це фінансування буде використовуватися для покращення ефективності виробництва чи розвитку.

Аграрні компанії можуть розглядати можливість емісії облігацій на фінансовому ринку. Це дозволяє залучати капітал, обіцяючи інвесторам

виплати в майбутньому. Облігації можуть бути використані для фінансування конкретних проектів чи взяття на більш довгострокові інвестиції.

Привертання інвестицій від фондів чи приватних інвесторів може стати важливим джерелом фінансування для розвитку аграрного бізнесу. Для цього потрібно розробляти привабливі бізнес-плани та продемонструвати потенціал прибутковості проектів.

У багатьох країнах аграрні підприємства можуть отримувати гранти та субсидії від уряду чи міжнародних організацій. Ці фінансові ресурси можуть бути використані для впровадження нових технологій, підвищення якості продукції та забезпечення сталого розвитку.

Залучення інвестицій може здійснюватися через стратегічні партнерства з іншими компаніями або інвестиційними фондами. Це може включати спільні проекти, обмін технологіями чи спільні ініціативи для впровадження нових напрямків діяльності.

Емісія корпоративних облігацій є ще одним засобом для залучення капіталу. Облігації можуть бути спрямовані на різні цілі, такі як розвиток інфраструктури, придбання нового обладнання чи розширення виробництва.

Залучення інвестицій вимагає ретельного аналізу ризиків та вигід, а також створення довіри серед інвесторів до ефективності та стійкості аграрного підприємства. Фінансовий менеджмент повинен бути орієнтованим на максимізацію вартості для всіх зацікавлених сторін.

Управління фінансами повинно враховувати сталість ринку та здійснювати аналіз екологічних аспектів, оскільки ці чинники можуть впливати на прибутковість та стабільність підприємства.

Управління фінансами повинно включати аналіз сталості та змін на ринку. Це означає вивчення та врахування факторів, які можуть впливати на ціни на продукцію, попит та пропозицію, технологічні зміни тощо. Наявність цього роду інформації дозволяє підприємствам адаптувати свою стратегію відповідно до ринкових умов.

Сталість ринку не завжди гарантія сталості прибутків. Управління фінансами повинно включати аналіз ризиків та розробку стратегій їх зменшення. Це може включати в себе диверсифікацію продукції, застосування фінансових інструментів для захисту від коливань цін, а також створення фінансових резервів.

Аграрні підприємства сильно залежать від природних ресурсів. Управління фінансами повинно враховувати сталість цих ресурсів, таких як ґрунт, вода, енергія. Сприяння сталому використанню цих ресурсів може включати в себе впровадження технологій енергозбереження, ефективне використання води та інші ініціативи.

Сучасні аграрні підприємства також стикаються з вимогами стосовно екологічної відповідальності. Управління фінансами повинно враховувати витрати на впровадження екологічно чистих технологій та стандартів, що дозволяє не лише виконувати вимоги законодавства, але й створювати позитивний імідж серед споживачів та інвесторів.

Сучасне управління фінансами в аграрному секторі також орієнтоване на стале розвиток. Це включає в себе не лише економічний аспект, але й соціальний і екологічний. Підприємства можуть застосовувати стандарти сталого ведення сільськогосподарської діяльності, сприяючи балансу між потребами сучасного виробництва та збереженням природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Узагальнюючи, управління фінансами аграрних підприємств у сучасних умовах вимагає комплексного підходу, який враховує як фінансові, так і екологічні фактори, а також ризики та можливості, пов'язані з динамікою ринку.

Загалом, сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств орієнтовані на використання інноваційних технологій, оптимізацію процесів та реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Висновки до розділу1

1. Фінансові ресурси визначаються як сукупність грошових і матеріальних активів, які використовуються для забезпечення діяльності підприємства, організації чи іншого суб'єкта економічної діяльності. Ці ресурси грають важливу роль у забезпеченні функціонування та розвитку різних секторів економіки. Управління цими ресурсами важливе для забезпечення стабільності та ефективності функціонування підприємства чи організації. Вибір і оптимальне використання різних джерел фінансування дозволяє підтримувати бізнес-процеси, розширювати діяльність та забезпечувати конкурентоспроможність.

2. Управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства включає в себе комплекс заходів і стратегій, спрямованих на ефективне використання грошових коштів, активів та інших фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку підприємства в аграрному секторі. Цей процес включає в себе ряд принципів, які допомагають забезпечити раціональне використання грошових коштів та ефективне фінансове планування.

3. Управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств є складним завданням, що вимагає комплексного підходу і врахування специфічних вимог аграрного сектору. Даний процес складається з шести компонентів: цифрові технології та автоматизація; фінансове планування та прогнозування; управління обіговими коштами; фінансовий аналіз та контроль; фінансова стійкість та залучення інвестицій; врахування сталість ринку та екологічні аспекти. Загалом, сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств орієнтовані на використання інноваційних технологій, оптимізацію процесів та реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика ДДС ІОБ НААН України

Сільськогосподарські підприємства відіграють важливу роль у прискоренні економічних перетворень у країнах, що розвиваються, вирішуючи безліч проблем безробіття, харчування, бідності та продовольчої безпеки. Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України є ключовим гравцем у розвитку сучасної сільськогосподарської науки та технологій. Її дослідження та ініціативи не тільки сприяють науковому прогресу, але й мають позитивний вплив на агропромисловий сектор та економіку регіону.

SWOT-аналіз Дніпропетровської дослідної станції Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України виглядає наступним чином:

1. Сильні сторони (Strengths):

- науковий потенціал: Дніпропетровська дослідна станція має висококваліфікований науковий персонал, здатний проводити високоякісні дослідження в області овочівництва і баштанництва;
- модернізоване обладнання: станція володіє сучасними технічними засобами та обладнанням для проведення ефективних досліджень.
- стратегічне розташування: розташування станції може забезпечити зручний доступ до різних регіонів для збирання даних та взаємодії з аграрними підприємствами.

2. Слабкі сторони (Weaknesses):

- фінансові обмеження: дослідна станція стикається із обмеженими фінансовими ресурсами, що може обмежувати масштаб проведення досліджень та їхню тривалість;

- відсутність інновацій в інфраструктурі: відсутність сучасних технологій та інфраструктурних рішень може гальмувати розвиток досліджень та їхню ефективність;

- низька взаємодія з галуззю: відсутність ефективної комунікації та співпраці з аграрними підприємствами та іншими зацікавленими сторонами.

3. Можливості (Opportunities):

- розвиток нових сортів і гібридів: шляхом використання передових технологій, станція може виводити нові сорти та гібриди овочів, що підвищить конкурентоспроможність продукції;

- залучення додаткових фінансових ресурсів: шляхом залучення грантів, спонсорської підтримки чи партнерства з приватним сектором, станція може збільшити свої фінансові можливості.

4. Загрози (Threats):

- зміни в законодавстві та регулюванні, пов'язані з аграрною сферою, можуть вплинути на діяльність станції та її можливості;

- кліматичні та природні катастрофи: негода, природні катастрофи чи зміни клімату можуть вплинути на проведення досліджень та вирощування овочів, ставлячи під загрозу результати роботи станції.

На рис. 2.1 проведений SWOT-аналіз сільськогосподарського підприємства. Проведення SWOT-аналізу для Дніпропетровської дослідної станції Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України є надзвичайно важливим з кількох причин. SWOT-аналіз забезпечує системний підхід до стратегічного планування. Він допомагає станції визначити свої внутрішні сильні та слабкі сторони, а також зовнішні можливості та загрози. Ця інформація є життєво важливою для формулювання ефективних стратегій, спрямованих на використання сильних

сторін, усунення слабких сторін, використання можливостей і пом'якшення загроз.

Рис. 2.1 SWOT-аналіз Дніпропетровської дослідної станції Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України

SWOT-аналіз допомагає ефективно розподіляти ресурси. Визначивши сильні сторони, станція може оптимізувати використання наявних ресурсів. І навпаки, розпізнавання слабких сторін дозволяє розподілити ресурси для покращення цих сфер. Це гарантує, що ресурси використовуються ефективно і раціонально. Розуміння зовнішнього середовища за допомогою SWOT-аналізу дозволяє станції оцінити своє конкурентне позиціонування.

Визначивши можливості, станція може позиціонувати себе так, щоб скористатися новими тенденціями та потребами ринку. Водночас, розпізнавання загроз дозволяє вжити проактивних заходів для збереження конкурентоспроможності. SWOT-аналіз надає цінну інформацію, яка допомагає у процесі прийняття рішень. Незалежно від того, чи йдеться про дослідницькі пріоритети, інвестиційні рішення чи партнерства, чітке розуміння внутрішніх можливостей та зовнішніх факторів є вкрай важливим. Цей аналіз допомагає приймати обґрунтовані та стратегічні рішення.

Визначивши загрози, станція може розробити стратегію управління ризиками. Такий проактивний підхід дозволяє впроваджувати заходи для зменшення потенційних ризиків. Це особливо важливо в динамічній сфері сільськогосподарських досліджень, де зовнішні фактори, такі як зміна клімату та ринкові коливання, можуть становити значні ризики. SWOT-аналіз є потужним інструментом для донесення позиції та стратегії станції до зацікавлених сторін. Він забезпечує структуровану основу для представлення ключових висновків і планів. Така прозорість сприяє зміцненню довіри між зацікавленими сторонами та посилює співпрацю. Регулярний SWOT-аналіз дозволяє станції адаптуватися до мінливих обставин. Це сприяє культурі постійного вдосконалення шляхом регулярної оцінки та переоцінки внутрішніх і зовнішніх факторів. Отже, проведення SWOT-аналізу для Дніпропетровської дослідної станції є необхідним для стратегічного планування, оптимізації ресурсів, конкурентного позиціонування, прийняття обґрунтованих рішень, управління ризиками, комунікації із зацікавленими сторонами та формування культури безперервного вдосконалення. Він надає станції необхідну інформацію, щоб орієнтуватися в складнощах сільськогосподарських досліджень та ефективно сприяти досягненню цілей Національної академії аграрних наук України.

В таблиці 2.1 проаналізовано динаміку і обсяг структури земельних площ ДДС ІОБ НААН.

Таблиця 2.1

Динаміка і обсяг структури земельних площ ДДС ІОБ НААН

Показник	Роки					2022 р. до 2018 р. (%)	Роки				
	2018	2019	2020	2021.	2022		2018	2019	2020	2021	2022
	гектар						%				
Земельна площа	436	436	415	415	415	95,18	100	100	100	100	100
с/г площа	365	365	361	361	361	98,90	83,72	83,72	86,99	86,99	86,99
в т.ч.:											
– орані	348	348	345	345	345	99,14	79,82	79,82	83,13	83,13	83,13
– випаси	18	18	17	17	17	94,44	4,13	4,13	4,10	4,10	4,10
В розрахунку на одного робітника											
– с/г площі	11,77	11,77	11,65	11,65	11,65	98,90	-	-	-	-	-
– орані	11,23	11,23	11,13	11,13	11,13	99,14	-	-	-	-	-

У таблиці 2.1 представлено динаміку та обсяги структури сільськогосподарських угідь у ДДС ІОБ НААН України за період з 2018 по 2022 роки. Загальна земельна площа залишилася незмінною у 2018-2022 роках. Загальна земельна площа зменшилася на 4,82% з 2018 по 2022 рік. Площа сільськогосподарських угідь зменшилася на 1,10% за той самий період. Відсотковий розподіл площі сільськогосподарських угідь демонструє стабільну структуру. Орні землі становлять більшість, з постійним відсотком приблизно 79,82% з 2018 по 2022 рік. Пасовища займають меншу, але стабільну частку - близько 4,13%. Стабільність загальної земельної площі та площі сільськогосподарських угідь свідчить про послідовну політику землекористування або підхід до управління. Постійний відсотковий розподіл підкатегорій орних земель свідчить про збалансований підхід у підтримці різних видів сільськогосподарської діяльності. Таким чином, таблиця відображає стабільність у структурі земельних угідь та сільськогосподарській діяльності ДДС ІОБ НААН з 2018 по 2022 рік, з

незначними коливаннями загальної земельної площі та площі сільськогосподарських угідь.

Таблиця 2.2

Забезпеченість ДДС ІОБ НААН України основними засобами і оборотними активами

Назва показників	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. до 2018р., (%)
Основні засоби*, тис. грн.	4363,2	4178,2	3879,1	2478,5	3278,6	75,14
Оборотні активи*, тис. грн.	5044,2	5079	4574,6	5926,6	4507,8	89,37
Фондоозброєність праці, тис. грн./1 роб.	140,75	134,78	125,13	79,95	105,76	75,14
Фондозабезпеченість, тис. грн.	1195,40	1144,71	1074,54	686,57	908,20	75,97
Оборотні фонди, тис. грн./100 га	1381,97	1391,51	1267,20	1641,72	1248,70	90,36
Фондомісткість, грн./100 грн. вал. доходу	110,47	85,56	53,38	37,47	51,50	46,62
Фондовіддача, грн./100 грн. ОФ	82,03	102,27	139,98	256,57	193,86	236,34

*– середньорічна вартість

Згідно таблиці 2.2 вартість основних засобів постійно зменшувалася з 2018 по 2021 рік, але у 2022 році помітно зросла. Оборотні активи коливалися з роками, зі значним зростанням у 2021 році, за яким послідувало зниження у 2022 році. Забезпеченість фондом оплати праці на одного працівника постійно зменшується від рівня 2018 року у 2022 році. Фондозабезпеченість демонструє постійне зниження з 2018 по 2021 рік, після чого спостерігається незначне зростання у 2022 році. Оборотний капітал на 100 га збільшився у 2022 році порівняно з попередніми роками, що свідчить про позитивну тенденцію в управлінні ресурсами для сільськогосподарської діяльності. Достатність коштів по відношенню до зовнішніх надходжень постійно зменшувалася, що вказує на потенційні проблеми в генеруванні достатніх коштів по відношенню до зовнішніх надходжень. Ефективність використання коштів відносно поточних активів значно зросла у 2022 році, що свідчить про підвищення ефективності використання поточних активів

для отримання доходу. Загалом, аналіз свідчить про поєднання викликів та позитивних зрушень в управлінні фінансами та активами сільськогосподарського підприємства. В таблиці 2.3 проаналізована структура товарної продукції та аналіз динаміки виробництва сільськогосподарської продукції.

Таблиця 2.3

Структура товарної продукції та аналіз динаміки виробництва
сільськогосподарської продукції

Різновид продукції	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. проти 2018 р. (+ або -)	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.		%	%	%	%	%
Пшениця озима	3039	2461	2387	2892	2994	-45	84,42	76,83	42,59	45,66	46,78
Соняшник	138	140	2615	2762	2752	2614	3,83	4,37	46,66	43,61	43,00
Овочі	9	10	9	10	9	0	0,25	0,31	0,16	0,16	0,14
Інша продукція рослинництва	152	147	256	292	284	132	4,22	4,59	4,57	4,61	4,44
Продукція рослинництва загалом	3338	2758	5267	5956	6039	2701	92,72	86,11	93,99	94,03	94,36
Послуги с/г	262	445	337	378	361	99	7,28	13,89	6,01	5,97	5,64
Всього	3600	3203	5604	6334	6400	2800	100	100	100	100	100

У таблиці 2.3 представлено структуру сільськогосподарського виробництва та динаміку виробництва різних видів сільськогосподарської продукції за період з 2018 по 2022 роки. Нижче наведено короткий аналіз ключових моментів. Виробництво озимої пшениці зазнало значного скорочення на 45% у 2022 році порівняно з 2018 роком. Виробництво соняшнику суттєво зросло у 2020 році, після чого відбулося помірне падіння у 2021 та 2022 роках. Звертає на себе увагу відсоткова зміна з 2018 по 2022 рік, що вказує на необхідність подальшого дослідження факторів, які впливають на ці коливання. Виробництво овочів залишалося відносно стабільним протягом усього періоду з мінімальними змінами. Важливо

оцінити причини відсутності зростання в цьому секторі. Загальне виробництво рослинницької продукції суттєво зросло на 94,36% з 2018 по 2022 рік, що свідчить про позитивні тенденції в аграрному секторі. Підсумовуючи, можна сказати, що, незважаючи на коливання у виробництві окремих культур, загальна тенденція вказує на позитивне зростання в аграрному секторі, з потенційними сферами для покращення та подальшого дослідження. На рис. 2.2. показаний асортимент виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2022 році.

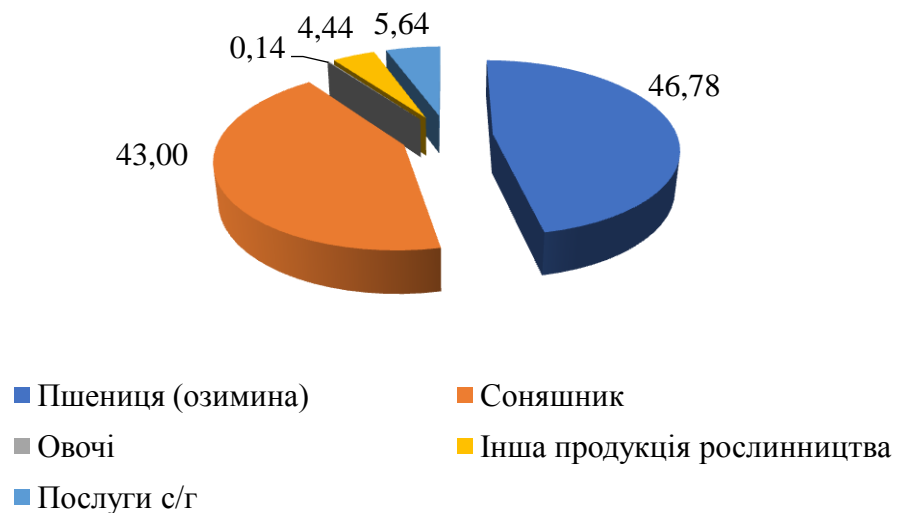

Рис. 2.2. Асортимент виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2022 році, %

У таблиці 2.4 наведено комплексний огляд ефективності використання трудових ресурсів в ДДС ІОБ НААН України за 2018-2022 роки. Представлено такі ключові показники, як валове виробництво, чисельність працівників, витрати на оплату праці, що дозволяє детально проаналізувати результати діяльності підприємства за цей період. Таблиця 2.4 має вирішальне значення для оцінки результатів діяльності підприємства з точки зору виробництва, робочої сили, сільськогосподарських послуг та витрат на оплату праці за вказані роки. Таблиця 2.4 надає цінну інформацію про

тенденції та зміни у використанні ресурсів, допомагаючи приймати обґрунтовані рішення для оптимізації ефективності та продуктивності.

Таблиця 2.4

Ефективність використання трудових ресурсів ДДС ІОБ НААН

Показник	Роки					2022 р. до 2018 р., +/-
	2018	2019	2020	2021	2022	
Продукція валова - всього, тис. грн.	3579	4273	5430	6359	6356	2777
Чисельність працівників (середньорічна), чол.	31	31	31	31	31	0
С/г послуги, тис. грн.	411	445	337	361	432	21
Витрати на оплату праці, тис. грн.	1822	1992	1936	2102	1989	167

Проаналізовані дані виявляють цікаві закономірності в роботі підприємства. Так, валова продукція з 2018 по 2022 рік суттєво зросла, сягнувши 6356 тис. грн., що свідчить про помітну позитивну динаміку в загальному обсязі виробництва. Це свідчить про помітну позитивну тенденцію в загальній продуктивності підприємства. Чисельність персоналу залишалася незмінною на рівні 31 особи протягом усього періоду, що свідчить про стабільність у розподілі людських ресурсів департаменту. Сільськогосподарські послуги продемонстрували позитивну траєкторію, з помітним зростанням з 411 тис. грн. у 2018 році до 432 тис. грн. у 2022 році.

Одним із критичних аспектів, висвітлених у таблиці 2.4, є коливання витрат на оплату праці. Незважаючи на незначне зростання з 1822 тис. грн. у 2018 році до 1989 тис. грн. у 2022 році, зміна витрат на оплату праці порівняно з 2018 роком (+167) свідчить про помірне загальне зростання. Ця таблиця 2.4 слугує цінним ресурсом для зацікавлених сторін та дослідників, які прагнуть зрозуміти динаміку управління трудовими ресурсами підприємства, пропонуючи розуміння продуктивності, стабільності робочої сили та фінансових наслідків. Подальший аналіз цих тенденцій може надати

стратегічні рекомендації щодо оптимізації роботи сільськогосподарського підприємства та розподілу ресурсів у майбутньому.

Таблиця 2.5

Ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства та її аналіз

Назва показників	Роки					2022 р. до 2018 р., у %
	2018	2019	2020	2021	2022	
У розрахунку на 100 гектарів с/г угідь, грн.:						
– основних фондів	1195,40	1144,71	1074,54	686,57	908,20	75,97
– прямих затрат праці	499,18	545,75	536,29	582,27	550,97	110,38
Виготовлено валової продукції за співставними цінами, грн. розраховуючи на:						
–100 гектарів угіддя с.-г.	980,55	1170,68	1504,16	1761,50	1760,66	179,56
–1 грн. основних фондів	0,82	1,02	1,40	2,57	1,94	236,34
–1 працівника	115,45	137,84	175,16	205,13	205,03	177,59
Рентабельність, %	1,17	1,41	-0,27	-2,52	-2,25	-191,70

Аналізуючи дані таблиці 2.5, можна зробити висновок, що основні фонди на 100 га сільськогосподарських угідь зменшилися з 1195,40 грн. у 2018 році до 908,20 грн. у 2022 році, що відображає падіння на 24,06%. Це може свідчити про потенційні проблеми з управлінням або зношеність активів. Прямі витрати на оплату праці на 100 га зросли з 499,18 грн. у 2018 році до 550,97 грн. у 2022 році, тобто на 10,39%. Це зростання може бути пов'язане з підвищенням заробітної плати або збільшенням інтенсивності праці. Валова продукція на 100 га сільськогосподарських угідь значно зросла з 980,55 грн. у 2018 році до 1760,66 грн. у 2022 році, тобто на 79,75%. Це може бути позитивною ознакою підвищення продуктивності або зростання цін на продукцію. Ефективність використання основних засобів покращилася: валова продукція на 1 грн. основних засобів зросла з 0,82 грн. у 2018 році до 1,94 грн. у 2022 році, що свідчить про зростання на 136,59%. Продуктивність праці продемонструвала значне покращення: валова продукція на 1 грн. трудових ресурсів зросла з 115,45 грн. у 2018 році до 205,03 грн. у 2022 році, що становить 77,88% зростання. Рентабельність підприємства має негативну тенденцію, знизившись з 1,17% у 2018 році до -

2,25% у 2022 році. Це свідчить про те, що підприємство може стикатися з проблемами в отриманні прибутку порівняно з витратами.

Отже, незважаючи на позитивні показники, такі як збільшення валової продукції на одиницю основних фондів та робочої сили, загальна тенденція прибутковості викликає занепокоєння. Подальше вивчення стратегій управління витратами та генерування доходів може бути необхідним для сталого ведення бізнесу.

Таблиця 2.6

Коефіцієнтний аналіз стану майна ДДС ІОБ НААН

Назва показників	Роки					Відношення 2022 р. до 2018р., (індекс)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Частина ОВФ	52,38	52,87	52,76	68,15	54,40	1,04
Частина ОФ у активах	45,31	43,49	44,73	28,50	39,57	0,87
КМ активів	0,42	0,13	0,22	0,15	0,44	1,05
КЗ основних фондів	0,492	0,514	0,532	0,562	0,571	1,16

У таблиці 2.6 представлено коефіцієнтний аналіз стану основних засобів сільськогосподарського підприємства за 2018-2022 роки. Частка основних виробничих фондів у загальній сумі активів з роками демонструє тенденцію до коливань. Вона зросла з 52,38% у 2018 році до 68,15% у 2021 році, а потім знизилася до 54,40% у 2022 році. Індекс (2022/2018) становить 1,04, що свідчить про незначне загальне збільшення частки основних виробничих фондів порівняно з 2018 роком. Частка основних засобів у загальній сумі активів суттєво змінювалася протягом аналізованого періоду. Вона зменшилася з 45,31% у 2018 році до 28,50% у 2021 році, а потім зросла до 39,57% у 2022 році. Індекс (2022/2018) становить 0,87, що свідчить про зменшення частки основних засобів у загальних активах порівняно з 2018 роком. Коефіцієнт мобільності активів зазнав помітних коливань, досягнувши свого найнижчого значення у 2019 році (0,13) та найвищого у 2022 році (0,44). Індекс (2022/2018) становить 1,05, що свідчить про незначне загальне зростання коефіцієнта мобільності активів порівняно з 2018 роком.

Коефіцієнт зносу основних засобів демонструє стійке зростання з 0,492 у 2018 році до 0,571 у 2022 році. Індекс (2022/2018) становить 1,16, що свідчить про помітне збільшення зносу основних засобів порівняно з 2018 роком.

Таким чином, оборотні активи установи демонструють помірне зростання, тоді як частка основних засобів у загальних активах демонструє більш волатильну динаміку. Коефіцієнт мобільності активів дещо збільшився, що свідчить про підвищення ефективності використання активів. Однак зростання коефіцієнту зносу основних засобів вказує на потенційне збільшення зносу цих активів з роками. Для забезпечення сталого фінансового стану установи важливо ретельно оцінювати та управляти складом активів і тенденціями їх зносу.

2.2. Фактори ризику та виявлення фінансових проблем

Вивчення факторів ризику та виявлення фінансових проблем на сільськогосподарських підприємствах є надзвичайно важливим. Сільськогосподарське підприємство за своєю природою є вразливим до різних зовнішніх факторів, включаючи погодні умови, коливання цін на сировинні товари та зміни в політиці. Розуміння та оцінка цих ризиків має важливе значення для стратегічного планування та забезпечення стійкості. Сільськогосподарські підприємства часто працюють у капіталомісткому середовищі. Моніторинг фінансових показників допомагає забезпечити стабільність і стійкість, дозволяючи бізнесу протистояти економічним спадам і потрясінням.

Сільськогосподарський ринок залежить від глобальних і локальних ринкових тенденцій. Вивчаючи фактори ризику, бізнес може адаптуватися до мінливих ринкових умов, скористатися можливостями та пом'якшити потенційні загрози для свого фінансового стану. Сільське господарство

значною мірою залежить від природних ресурсів, таких як земля, вода та енергія. Оцінка ризиків, пов'язаних з управлінням ресурсами, є життєво важливою для сталого розвитку та довгострокової життєздатності.

Таблиця 2.7

Аналіз та оцінка активу балансу аграрного підприємства ДДСІОБНААН за 2018-2022 рр., тис. грн.

Показник	Роки					2022 р. до 2018 р.	
	2018	2019	2020	2021	2022	+/-, грн.	%
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	221,9	349,2	217,6	290,94	499,9	278	225,28
Основні засоби	4363,2	4178,2	3879,1	2478,5	3278,6	-1084,6	75,14
Усього за розділом I	4585,1	4527,4	4096,7	2769,4	3778,5	-806,6	82,41
II. Оборотні активи							
Запаси	2063	4877,4	3633,5	3187,7	2153,3	90,3	104,38
Дебіторська заборгованість	2937,5	99,8	102,6	2109	2298,3	-639,2	78,24
Гроші та їхні еквіваленти	43,7	101,8	838,5	629,9	56,2	12,5	128,60
Усього за розділом II	5044,2	5079	4574,6	5926,6	4507,8	-536,4	89,37
Баланс	9629,3	9606,4	8671,3	8696,0	8286,3	-1343	86,05

Багато сільськогосподарських підприємств покладаються на фінансування для інвестицій в обладнання, технології та операційні потреби. Моніторинг фінансового стану допомагає ефективно управляти боргом, зменшуючи ризик дефолту та фінансових труднощів. Сільськогосподарські підприємства підпорядковуються різноманітним нормам, пов'язаним із екологічними стандартами, безпекою та контролем якості. Виявлення та вирішення фінансових проблем забезпечує дотримання нормативних вимог, уникаючи юридичних ускладнень. Стійкість ланцюга постачання та розуміння фінансових ризиків у ланцюгу постачання має вирішальне значення. Це включає оцінку ризиків, пов'язаних з постачальниками,

каналами розподілу та ринковим попитом. Проактивне управління ризиками підвищує стійкість ланцюга поставок.

Сільськогосподарське підприємство розвивається разом із прогресом технологій та інноваційними методами. Виявлення фінансових проблем дозволяє підприємствам виділяти ресурси для впровадження технологій, підвищуючи ефективність і конкурентоспроможність. Сільське господарство часто є наріжним каменем сільської економіки. Фінансово стабільні сільськогосподарські підприємства сприяють загальному добробуту місцевих громад. Раннє виявлення фінансових проблем дозволяє вжити заходів, які можуть запобігти негативному впливу на громади.

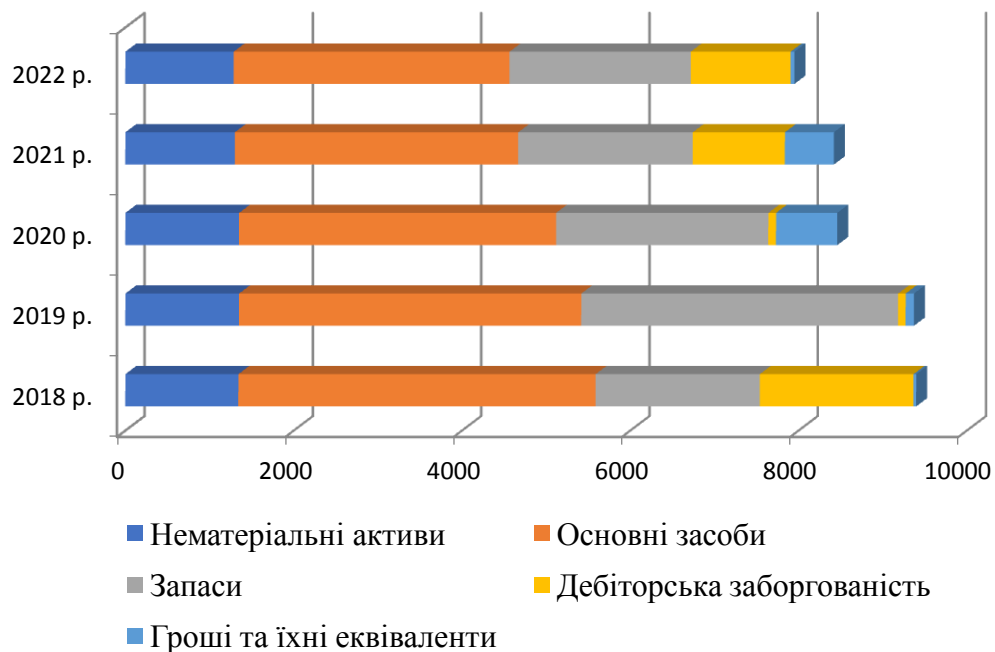

Рис. 2.3. Складові елементи активу балансу ДДС ІОБ НААН, їх структура і динаміка за 2017-2021 рр.

Інвестори та зацікавлені сторони, включаючи державні органи та споживачів, покладаються на фінансову стабільність сільськогосподарських підприємств. Прозорі практики управління ризиками формують впевненість і довіру, залучаючи необхідні інвестиції та підтримку. Підсумовуючи, вивчення факторів ризику та виявлення фінансових проблем у

сільськогосподарському підприємстві має важливе значення для стійкості, стійкості та успіху цих підприємств у динамічному та складному середовищі.

Таблиця 2.8

Основні складові елементи пасивної частини балансу ДДС ІОБ НААН, їх аналіз та оцінка за 2018-2022 рр., тис. грн.

Назва показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р.	
						абсолютна зміна, грн.	відносна зміна, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований капітал й інший додатковий	6538,2	6577,8	9773,3	9708,54	9965,3	3427,1	152,42
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	341,6	71,1	-3606,6	-3519,8	-3652,2	-3993,8	-1069,15
Усього розділом I за	6879,8	6648,9	6166,7	6188,74	6313,1	-566,7	91,76
II. Зобов'язання							
Поточна кредиторська заборгованість	81,2	79,5	68,5	71,2	79,6	-1,6	98,03
Інші поточні борги	2668,3	2878	2436,1	2436,1	1893,6	-774,7	70,97
Усього розділом II за	2749,5	2957,5	2504,6	2507,3	1973,2	-776,3	71,77
Баланс	9629,3	9606,4	8671,3	8696,04	8286,3	-1343	86,05

Аналізуючи таблицю 2.8, можна стверджувати, що статутний капітал та інші додаткові компоненти показали стабільне зростання з 2018 по 2022 рік. Нерозподілений прибуток зазнав значного зниження, що призвело до негативної відносної зміни у 2022 році порівняно з 2018 роком. Загалом загальний власний капітал зменшився на 566,7 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість дещо знизилась. Інші поточні зобов'язання зменшилися на 774,7 тис. грн., що свідчить про відносну зміну на 29,03%. Загальна сума зобов'язань зменшилась на 776,3 тис. грн., з відносною зміною

28,23 %. Загальний баланс зменшився на 1343 тис. грн., що становить відносну зміну на 13,95 % з 2018 року по 2022 рік.

Аналіз свідчить про неоднакові фінансові показники досліджуваного підприємства. Хоча статутний капітал значно зріс, зменшення нерозподіленого прибутку та зміни зобов'язань сприяли зменшенню загального балансу. Для повного розуміння фінансової ситуації рекомендується провести подальше дослідження причин зменшення нерозподіленого прибутку та змін у зобов'язаннях.

Рис. 2.4. Дослідження основних структурних елементів пасиву балансу досліджуваного сільськогосподарського підприємства за 2018-2022 рр., грн.

Фінансовий ризик буде дорівнювати ризику фінансування, що включає три компоненти:

1. Ризик структури капіталу, що виникає внаслідок використання боргового капіталу для фінансування частини активів компанії;
2. Ризик ліквідності, пов'язаний зі здатністю компанії оплачувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок активів, які можна швидко конвертувати в готівку (оборотні активи);

3. Ризик довгострокової стабільності, пов'язаний з джерелами фінансування, що використовуються для купівлі довгострокових активів (основних засобів), і довгостроковий ризик неплатоспроможності. Варто зазначити, що фінансовий ризик у представленому значенні є лише частиною загального корпоративного ризику. Існує багато інших типів ризиків, які слід враховувати при підготовці комплексного підходу до процесу управління ризиками в компанії. Незважаючи на різні підходи до визначення ризику, сучасні компанії повинні усвідомлювати свій ризик і вживати заходів у формі планового процесу управління ризиками, спрямованого на прийнятний рівень ризику. Цей процес включає три етапи: аналіз, маніпулювання та моніторинг ризику.

Процес управління ризиками починається з аналізу ризиків, який дає змогу компанії визначити різні типи ризиків, розпізнати фактори ризику та оцінити потенційні наслідки ризику шляхом вимірювання рівня ризику. Наступний етап – маніпулювання ризиками – включає різні сценарії дій, які готуються для кожного виду ризику. Компанія може використовувати різноманітні інструменти управління ризиками, як традиційні (зокрема, страхування), так і сучасні (зокрема, деривативи), які мають бути адаптовані до унікальної ситуації та потреб компанії. Вжиті дії необхідно постійно відстежувати та контролювати, щоб перевірити їх результати, порівняти їх із планом та внести зміни, якщо це необхідно. Моніторинг ризиків дозволяє компанії прогнозувати рівень ризику та готувати дії компанії на майбутнє. Таким чином, оцінка ризику є безперервним процесом, який є важливою частиною управління ризиками, і реалізується на першому та третьому етапі - аналіз ризику та моніторинг ризику.

Підсумовуючи, балансова інформація може бути використана для визначення та оцінки трьох компонентів фінансового ризику, показуючи його ступінь, причини та потенційні наслідки. Однак під час використання цього методу оцінки ризику слід враховувати потенційні проблеми та обмеження фінансового аналізу. Одна з цих проблем пов'язана з часовим

розривом між днем публікації фінансової звітності та днем балансу – у періоди високої волатильності ринку інформація, представлена у фінансовій звітності, може бути недійсною. Це може призвести до помилок у прогнозуванні майбутніх операційних показників і фінансового стану на основі минулих тенденцій. Інша проблема виникає внаслідок ризику фінансової звітності, що виникає внаслідок різних методів і технік обліку, які може використовувати компанія, щоб покращити свою ситуацію, представлену у фінансовій звітності, і показати її кращою, ніж вона є насправді. Інші питання, що викликають занепокоєння, пов'язані з вибором відповідного еталонного показника для цілей порівняння та правильної інтерпретації співвідношень

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз фінансової звітності – це процес судження, метою якого є оцінка поточного і минулого фінансового стану і результатів діяльності підприємства, головною метою якого є визначення найкращих можливих оцінок і прогнозів щодо майбутніх умов. По суті, це передбачає перегрупування та аналіз інформації, наданої фінансовою звітністю для встановлення відносин і виявлення сильних та слабких сторін бізнес-підприємства, що може бути корисним у прийнятті рішень із порівнянням з іншими фірмами (перехресний аналіз) і з власними показниками підприємства за період часу (аналіз часових рядів).

Аналіз фінансової звітності виявляє важливі факти, що стосуються управління продуктивністю і ефективністю фірми. Загалом, цілі аналізу полягають в тому, щоб зрозуміти інформацію, що міститься у фінансовій звітності з метою дізнатися слабкі та сильні сторони фірми та спрогнозувати майбутні перспективи фірми, таким чином дозволяючи аналітикам приймати

рішення щодо діяльності та подальших інвестицій у фірму. Тобто аналіз виконується для наступних цілей:

- оцінити поточну рентабельність і операційну ефективність фірми в цілому, а також її різні відділи, щоб судити про фінансовий стан фірми;
- з'ясувати відносну важливість різних компонентів фінансового стану фірми;
- визначити причини зміни прибутковості та фінансового становища фірми;
- обґрунтувати здатність фірми погасити свій борг і оцінити короткострокову, а також довгострокову ліквідність фірми.

В таблиці 2.9 проаналізовані фінансові результати за 2018-2022 рр. підприємства ДДС ІОБ НААН.

Таблиця 2.9

Фінансові результати за 2018-2022 рр. підприємства ДДС ІОБ НААН, тис. грн.

Назва показників	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення 2022 р. до 2018 р.
Доходи від реалізації	3949,7	4883,6	7266,3	6614,8	6365,7	161,17
Витрати на виготовлення	2765,6	4756,0	6538,2	6219,7	5895,4	213,17
Валовий прибуток	1295,1	139,5	669,1	511,1	409,4	31,61
Інші операційні доходи	31,3	33,3	44,4	42,3	41,5	132,59
Витрати з продажів активів	1192,5	121,1	618,9	611,5	517,7	43,41
Інші витрати	101,6	101,8	112,8	93,6	98,5	96,95
Чистий фінансовий результат	32,4	67,2	-17,6	-156,7	-162,4	-408,64

Фінансові результати компанії ДДС ІОБ НААН за 2018-2022 роки розкривають кілька ключових тенденцій та ідей. У таблиці 2.9 виділяються такі основні моменти. З 2018 по 2020 рік компанія спостерігала постійне зростання доходу, досягнувши піку в 2020 році на рівні 7266,3 тис. грн. Проте у 2021 та 2022 роках спостерігалось помітне зниження – доходи впали

до 6614,8 та 6365,7 тис. грн. відповідно. Витрати на виробництво мали таку ж схему, як і доходи, демонструючи тенденцію до зростання до 2020 року. У 2021 і 2022 роках спостерігалось зниження, але витрати залишалися відносно високими, що вказує на потенційні проблеми в управлінні витратами.

Валовий прибуток коливався, досягнувши найвищої позначки у 2020 році на рівні 669,1 тис. грн. Однак у 2021 і 2022 роках спостерігався значний спад, що підкреслювало потенційні проблеми з підтриманням прибутковості. Інші операційні доходи стабільно збільшувалися протягом багатьох років, тоді як витрати на продаж активів зменшувалися. З іншого боку, інші витрати залишалися відносно стабільними, що свідчить про послідовну операційну структуру. Чистий фінансовий результат демонструє позитивний показник у 2018 та 2019 роках, що вказує на прибуткову фінансову діяльність. Однак у 2020 та наступних роках спостерігається помітна негативна тенденція, яка досягла -162,4 тис. грн. у 2022 році. Це говорить про фінансові проблеми через збільшення витрат та інших фінансових зобов'язань. Співвідношення значень 2022 року до 2018 року відображає значну негативну зміну різних фінансових показників. Від'ємна зміна чистого фінансового результату на свідчить про значне зниження фінансової стійкості за вказаний період.

Підсумовуючи, компанія зіткнулася з труднощами у підтриманні доходів і контролі над витратами, що призвело до зниження прибутковості та фінансової стабільності. Для вирішення цих проблем і покращення загальних фінансових показників компанії ДДС ІОБ НААН може знадобитися подальший аналіз і стратегічні коригування.

Хоча фінансовий аналіз дуже корисний у визначенні фінансового стану і слабких сторін фірми, він базується на інформації, наявній у фінансових звітах. Таким чином, фінансовий аналіз також має ряд обмежень фінансової звітності. Отже, аналітик повинен усвідомлювати вплив зміни рівня цін, демонстрації фінансової звітності, змін в обліковій політиці фірми, персональні судження тощо. Деякі інші обмеження фінансового аналізу:

1. Фінансовий аналіз не враховує зміни рівня цін.

2. Фінансовий аналіз може вводити в оману без відома зміни в процедурі обліку, якої дотримується фірма.

3. Фінансовий аналіз - це просто вивчення звітів компанії.

4. У фінансовому аналізі враховується тільки грошова інформація, немонетарні аспекти ігноруються.

На рис. 2.5. показана динаміка результатів фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 роки.

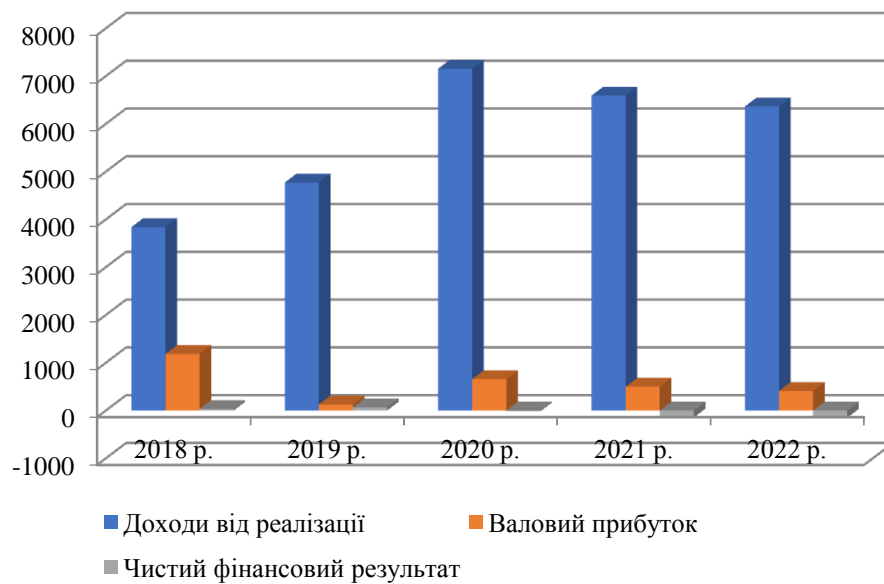

Рис. 2.5. Динаміка результатів фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр., грн.

Ефективне використання фінансових ресурсів має вирішальне значення для успіху та стійкості агропромислового виробництва. Аналіз факторів, що впливають на ефективність використання фінансових ресурсів в агропромисловому виробництві, передбачає розгляд різних аспектів, які можуть вплинути на загальну фінансову результативність підприємства. Динаміка попиту та пропозиції на аграрних ринках може суттєво вплинути на дохід від агропромислового виробництва. Коливання цін на товари як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях може вплинути на доходи сільськогосподарських виробників. Державне регулювання, субсидії та програми підтримки можуть впливати на фінансову стабільність

агропромислового підприємства. Політика, пов'язана з землекористуванням, водними ресурсами та екологічними нормами, може впливати на витрати виробництва та доступність ресурсів. Запровадження сучасних технологій і методів ведення сільського господарства може підвищити продуктивність і ефективність, що зрештою вплине на фінансові показники агропромислових операцій.

Інвестиції в дослідження та розробки можуть призвести до інновацій, які підвищують урожайність сільськогосподарських культур і зменшують витрати. Доступність кредитно-фінансових послуг може вплинути на здатність сільськогосподарських підприємств інвестувати в нові технології, обладнання та інфраструктуру. Відсоткові ставки та умови кредитування можуть впливати на фінансове навантаження на агропромисловий бізнес. Адекватна інфраструктура, включаючи транспортні та складські приміщення, може вплинути на ефективність доставки продукції на ринок. Погана інфраструктура може призвести до втрат після збору врожаю та збільшення витрат.

Погодні умови та зміна клімату можуть мати прямий вплив на урожайність сільськогосподарських культур і витрати на виробництво. Практики сталого довкілля можуть ставати все більш важливими, впливаючи як на витрати, так і на доступ до ринку. Доступність і вартість робочої сили можуть впливати на загальні витрати виробництва. Механізація та автоматизація можуть бути стратегічними інвестиціями для підвищення ефективності.

Адекватні стратегії управління ризиками, такі як страхування та хеджування, мають вирішальне значення для захисту від непередбачених подій, таких як стихійні лиха або нестабільність ринку. Середовище міжнародної торгівлі, включаючи тарифи та торговельні угоди, може впливати на конкурентоспроможність агропромислової продукції на світовому ринку. Зміна споживчих уподобань, як-от попит на органічні продукти чи товари з екологічно чистих джерел, може вплинути на ринкові

можливості та ціни. На рис. 2.6 розглянуто фактори впливу на ефективність використання фінансових ресурсів агропромислового виробництва на ДДС ІОБ НААН України.

Рис. 2.6 Фактори впливу на ефективність використання фінансових ресурсів агропромислового виробництва

Таким чином, на ефективність використання фінансових ресурсів в агропромисловому виробництві впливає складний взаємозв'язок економічних, екологічних, технологічних і політичних факторів. Цілісний підхід, який враховує ці різноманітні фактори, є важливим для сталого та фінансово успішного агропромислового виробництва.

Підсумовуючи, аналіз фінансових результатів компанії має вирішальне значення для оцінки її загальної діяльності та фінансового стану. Завдяки всебічній перевірці фінансової звітності можна отримати цінну інформацію про прибутковість, ліквідність і платоспроможність бізнесу. Звіт про фінансові результати надає миттєвий знімок доходів, витрат і чистого прибутку компанії, що дозволяє зацікавленим сторонам оцінити її операційну ефективність. Так само баланс пропонує детальний огляд активів, зобов'язань і власного капіталу компанії, допомагаючи в оцінці її фінансової стабільності.

Аналіз коефіцієнтів є потужним інструментом у фінансовому аналізі, що дозволяє глибше зрозуміти ключові показники ефективності, такі як коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти прибутковості та коефіцієнти кредитного плеча. Аналіз тенденцій допомагає визначити закономірності та коливання фінансових даних з часом, надаючи цінну інформацію про розвиток компанії або потенційні проблеми. Порівняльний аналіз, порівняний з галузевими стандартами, дає змогу більш змістовно інтерпретувати фінансові показники та продуктивність порівняно з аналогами. Аналіз грошових потоків має важливе значення для оцінки здатності компанії генерувати готівку та виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання.

Виявлення сильних і слабких фінансових сторін шляхом ретельного аналізу має вирішальне значення для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень і ефективного управління ризиками. Таким чином, якісно проведений аналіз фінансових результатів надає зацікавленим сторонам знання, необхідні

для прийняття обґрунтованих рішень, стимулювання вдосконалення бізнесу та забезпечення довгострокового успіху компанії.

Висновки до розділу 2

1. Вивчення факторів ризику та виявлення фінансових проблем на сільськогосподарському підприємстві є надзвичайно важливим. Сільськогосподарське підприємство за своєю природою є вразливим до різних зовнішніх факторів, включаючи погодні умови, коливання цін на сировинні товари та зміни в політиці. Розуміння та оцінка цих ризиків має важливе значення для стратегічного планування та забезпечення стійкості. Сільськогосподарські підприємства часто працюють у капіталомісткому середовищі. Моніторинг фінансових показників допомагає забезпечити стабільність і стійкість, дозволяючи бізнесу протистояти економічним спадам і потрясінням.

2. З 2018 по 2020 рік компанія ДДС ІОБ НААН України спостерігала постійне зростання доходу, досягнувши піку в 2020 році на рівні 7266,3 тис. грн. Проте у 2021 та 2022 роках спостерігалось помітне зниження – доходи впали до 6614,8 та 6365,7 тис. грн. відповідно. Витрати на виробництво мали таку ж схему, як і доходи, демонструючи тенденцію до зростання до 2020 року. У 2021 і 2022 роках спостерігалось зниження, але витрати залишалися відносно високими, що вказує на потенційні проблеми в управлінні витратами. Валовий прибуток коливався, досягнувши найвищої позначки у 2020 році на рівні 669,1 тис. грн. Однак у 2021 і 2022 роках спостерігався значний спад, що підкреслювало потенційні проблеми з підтриманням прибутковості. Чистий фінансовий результат демонструє позитивний показник у 2018 та 2019 роках, що вказує на прибуткову фінансову діяльність. Однак у 2020 та наступних роках спостерігається помітна негативна тенденція, яка досягла -162,4 тис. грн. у 2022 році. Це говорить про

фінансові проблеми через збільшення витрат та інших фінансових зобов'язань. Співвідношення значень 2022 року до 2018 року відображає значну негативну зміну різних фінансових показників. Від'ємна зміна чистого фінансового результату на свідчить про значне зниження фінансової стійкості за вказаний період.

3. На ефективність використання фінансових ресурсів в агропромисловому виробництві впливає складний взаємозв'язок економічних, екологічних, технологічних і політичних факторів. Цілісний підхід, який враховує ці різноманітні фактори, є важливим для сталого та фінансово успішного агропромислового виробництва. Аналіз фінансових результатів компанії має вирішальне значення для оцінки її загальної діяльності та фінансового стану. Завдяки всебічній перевірці фінансової звітності можна отримати цінну інформацію про прибутковість, ліквідність і платоспроможність бізнесу. Виявлення сильних і слабких фінансових сторін шляхом ретельного аналізу має вирішальне значення для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень і ефективного управління ризиками. Таким чином, якісно проведений аналіз фінансових результатів надає зацікавленим сторонам знання, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень, стимулювання вдосконалення бізнесу та забезпечення довгострокового успіху компанії.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Визначення пріоритетних напрямків використання фінансових ресурсів

Ресурсний підхід стверджує, що підприємства мають ресурси або спроможності, деякі з яких дозволяють їм отримати конкурентну перевагу, а інші сприяють кращій довгостроковій діяльності. Повторювані шаблони дій у використанні активів для створення або пропонування товарів на ринку називаються спроможностями. Прикладами таких спроможностей є навички, такі як технічні або управлінські здібності, а також процеси, такі як впровадження системи управління фінансовими ресурсами.

У цьому дослідженні розглядається ресурсний підхід, оскільки сільськогосподарське підприємство - це кероване власником підприємство, яке має ресурси або можливості, такі як кошти, та спроможності, такі як дотримання практик фінансового менеджменту. Згідно з ресурсним підходом, результати діяльності підприємства визначаються ефективним використанням його ресурсів та можливостей, а це означає, що управління ресурсами, зокрема, управління коштами, визначає результати діяльності організації. Таким чином, було висунуто гіпотезу, що для того, щоб досліджуване сільськогосподарське підприємство досягло своїх цільових показників, воно повинно ефективно використовувати можливості (ресурси), які є в його розпорядженні, та застосовувати їх.

Процес управління фінансовими ресурсами відомий як фінансовий менеджмент. Практики фінансового менеджменту визначаються як процеси, що включають планування та контроль, облік, управління грошовими потоками, бюджетування, оцінку капіталу та управління оборотним капіталом. На рис. 3.1 розглянуто принципи системи моніторингу та визначення пріоритетних напрямків використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.

Рис. 3.1 Принципи системи моніторингу та визначення пріоритетних напрямків використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства

Науковці в галузі менеджменту досліджують практики в рамках фінансового менеджменту як діяльність, що передбачає прийняття фінансових рішень або управління фінансовими ресурсами. Отже, визначено чотири компоненти як операційні змінні практик фінансового менеджменту, а саме: управління оборотним капіталом, обліково-інформаційна система та фінансова звітність; аналіз, структура капіталу або структура фінансування та капітальне бюджетування. Цей операційний підхід був прийнятий у цьому дослідженні для кількісної оцінки практик фінансового менеджменту ДДС ІОБ НААН України.

Управління оборотним капіталом - це процедури, які дозволяють бізнесу виконувати свої щоденні операційні завдання, залишаючись при цьому ліквідним. Фінансування структури капіталу має на меті досягнення балансу між власним та позиковим капіталом для забезпечення операційної діяльності та розширення бізнесу. Капітальне бюджетування пов'язане з управлінням основними засобами через планування та фінансові прогнози, а також з аналізом рентабельності інвестицій.

Організаційну ефективність можна виміряти об'єктивно, використовуючи фінансові показники (такі як рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE), або суб'єктивно, використовуючи нефінансові показники, які дають змогу визначити, чи були досягнуті цілі та завдання організації, попросивши менеджерів або інших ключових інформаторів оцінити загальний успіх їхньої компанії, наприклад, частку ринку, прибутковість та інновації.

Проте суб'єктивні оцінки є валідними та надійними методами вимірювання організаційної ефективності порівняно з об'єктивними показниками, оскільки менеджери можуть не бажати надавати правдиві фінансові дані, а натомість прагнути перебільшити досягнення своїх компаній.

Отже, враховуючи наведену концептуальну модель, у цьому дослідженні було відображено чотири індикатори, що базуються на ресурсному підході як можливостях або ресурсах підприємства; це практики управління оборотним капіталом, облік, система фінансової звітності та аналіз, структура капіталу (фінансування) та бюджет капіталу як проксі-практика фінансового менеджменту. Це ті практики, які, за очікуваннями підприємств, мають бути прийняті та впроваджені для того, щоб підприємство могло ефективно здійснювати господарську діяльність, а отже, досягати бізнес-показників.

Практики фінансового менеджменту були пояснені за допомогою чотирьох змінних (практики управління оборотним капіталом, практики

обліку та фінансової звітності, практики фінансування та практики структури капіталу). Модель вимірювання та структурна модель були проаналізовані за допомогою MS Excel. Були розглянуті та оцінені наступні гіпотези: 1) практика управління оборотним капіталом не впливає на результати діяльності сільськогосподарського підприємства; 2) інформаційна система обліку та практика фінансової звітності не впливає на результати діяльності сільськогосподарського підприємства; 3) практика фінансування не впливає на результати діяльності сільськогосподарського підприємства; 4) практика капітального бюджетування та управління необоротними активами не впливає на результати діяльності сільськогосподарського підприємства.

Якість змінних дослідження визначається оцінкою моделі вимірювання. Процес починається з оцінки факторних навантажень, після чого визначається надійність і валідність змінних дослідження (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз надійності та валідності розрахункових даних

Змінні	Коефіцієнт Альфа Кронбаха	Коефіцієнт надійності (rho_a)	Дисперсія випадкової величини (AVE)
C3_1_WC (оборотний капітал)	0,873	0,882	0,530
C3_2_FR (облік і фінансова звітність)	0,848	0,865	0,630
C3_3_CS (фінансування або структура капіталу)	0,790	0,858	0,518
C3_4_CB (Бюджетування капітальних витрат)	0,893	0,916	0,588
E1- Ефективність сільськогосподарського виробництва	0,904	0,927	0,560

Факторні навантаження відповідали мінімальному рекомендованому значенню 0,40 і перевищували 0,708, що є прийнятним рівнем надійності елементів. Альфа, ρ_a та комбінована надійність Кронбаха також перевищували 0,70, що свідчить про високу надійність внутрішньої узгодженості.

Таблиця 3.2

Прямі залежності змінних при оцінці ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства

Гіпотеза	Beta Коефіцієнт	Стандартне відхилення	T статистика	P значення	f ²	Рішення
C3_1_WC -> Ефективність	0,171	0,082	2,075	0,038	0,024	Підтримується
C3_2_FR -> Ефективність	0,012	0,097	0,121	0,904	0,000	Не підтримується
C3_3_CS -> Ефективність	0,220	0,066	3,339	0,001	0,025	Підтримується
C3_4_CB -> Ефективність	0,077	0,069	1,124	0,261	0,003	Не підтримується

Після правильної оцінки моделі вимірювання досліджуються структурні шляхи, щоб визначити взаємозв'язки між змінними дослідження та відповідною статистичною значущістю. Важливо оцінити коефіцієнти детермінації (R²), прогностичну релевантність (Q²), розмір і значимість коефіцієнтів шляху, а також розміри ефектів f² і q² під час оцінки структурної моделі. Значення Q², більші за нуль, означатимуть, що екзогенна конструкція має прогностичну релевантність для розглянутої ендогенної змінної. Значення f² і q² 0,02, 0,15 і 0,35 вказують на слабкий ефект, помірний ефект і сильний ефект екзогенної змінної. Значення розміру ефекту менше 0,02 вказують на те, що ефекту немає.

Було оцінено, чи практика оборотного капіталу суттєво та позитивно впливає на ефективність сільськогосподарського підприємства. Результати показують, що практика оборотного капіталу має значний і позитивний вплив на ефективність сільськогосподарського підприємства (B = 0,171, t =

2,075, $P = 0,038$). Тому перше твердження було підтримано. Далі було оцінено, чи інформаційна система обліку та практика фінансової звітності суттєво та позитивно впливають на результати діяльності сільськогосподарського підприємства. Результати показали, що інформаційна система обліку та практика фінансової звітності має незначний вплив на ефективність сільськогосподарського підприємства ($B = 0,012$, $t = 0,121$, $P = 0,904$). Тому це твердження не підтримується. Далі було оцінено, чи практика фінансування суттєво та позитивно впливає на ефективність сільськогосподарського підприємства. Результати показують, що практика фінансування має значний позитивний вплив на ефективність сільськогосподарського підприємства ($B = 0,220$, $t = 3,339$, $P = 0,001$). Тому було підтримано третє твердження. На останок було оцінено, чи бюджетування капіталу та практика управління необоротними активами суттєво та позитивно впливають на ефективність сільськогосподарського підприємства. Результати показали, що бюджетування капіталу та практика управління необоротними активами має незначний вплив на ефективність сільськогосподарського підприємства ($B = 0,077$, $t = 1,124$, $P = 0,261$). Тому останнє твердження не підтримувалося.

Базуючись на значеннях коефіцієнтів в таблиці 3.2, це вказує на те, що методи управління фінансуванням мають найвище значення β 0,220 (вище 0,1). Це свідчить про те, що найбільший вплив на результативність мають способи фінансування, а потім методи управління оборотним капіталом, які мають значення β 0,171. Однак інші змінні, здається, не мають значного впливу на ефективність сільськогосподарського підприємства. Коефіцієнт детермінації (R^2) показав, що чотири виміри практики фінансового менеджменту (оборотний капітал, облік і фінансова звітність, фінансування, практика планування капітальних витрат) пояснюють 18% дисперсії показників діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства.

Отже, як показали емпіричні дані та наведені теоретичні обґрунтування, не можна взагалі нехтувати практикою фінансового

управління сільськогосподарським підприємством. Емпіричні дані вказують на те, що існує суттєвий позитивний зв'язок між впровадженням конкретних практик фінансового менеджменту (практики управління оборотним капіталом і фінансуванням) і спостережуваними покращеннями в роботі підприємства. Парадоксальний висновок дослідження вказує на те, що частина потенціалу для зростання та успіху ДДС ІОБ НААН України не була досягнута, оскільки менеджери не змогли визначити та оптимально використати ті практики фінансового менеджменту, які впливають на ефективність даного підприємства.

Це дослідження демонструє, що модель, заснована на теорії ресурсного підходу, яка виступає за належне використання найкращих можливостей, які підприємство має для впровадження практик фінансового менеджменту, пов'язана з ефективністю діяльності даного сільськогосподарського підприємства. Отримані результати показали, що відданість методам управління оборотним капіталом є головним впливом на продуктивність сільськогосподарського підприємства, а методи фінансування є основою того самого, що контролює та оцінює ефективність практики та їх вплив на продуктивність. Крім того, результати показують, що інформаційні системи обліку, практика фінансової звітності та практика бюджетування капіталу мають незначний вплив на ефективність бізнес-підприємств.

Це дослідження має управлінські наслідки для організацій агробізнесу. Загалом це дослідження підкреслило важливість практики фінансового менеджменту для успішної роботи сільськогосподарських підприємств. Безсумнівно, керівники несуть головний обов'язок щодо інтеграції цих практик фінансового менеджменту. Це дослідження також заохочує організації включати більше оборотного капіталу та практики фінансування у свої інвестиційні стратегії, щоб вони могли контролювати результат цього впливу на ефективність своїх підприємств. Нарешті, дослідження обґрунтовує потенційні стратегії сприяння зростанню та розвитку сільськогосподарського підприємства через впровадження відповідних

практик фінансового менеджменту. Таким чином, наголошено на політиці покращення продуктивності аграрного підприємства, щоб прямо чи опосередковано заохочувати менеджерів (власників підприємства) розглядати оборотний капітал і методи фінансування як основну частину своїх стратегій управління фінансами.

3.2. Фінансування аграрного підприємства: традиційні та інноваційні джерела

Вивчення фінансування сільськогосподарських підприємств є надзвичайно важливим через різноманітні чинники, які впливають на аграрний сектор. Як традиційні, так і інноваційні джерела фінансування відіграють важливу роль у забезпеченні стійкості та розвитку сільськогосподарського бізнесу.

Сільське господарство є основним сектором, який забезпечує продовольством, сировиною та роботою. Розуміння фінансування сільськогосподарських підприємств має важливе значення для забезпечення стабільності цього сектору, що має вирішальне значення для загального добробуту суспільства. Сільськогосподарська діяльність дуже чутлива до різних ризиків, включаючи погодні умови, коливання ринку та зміни політики. Належні стратегії фінансування допомагають пом'якшити ці ризики, забезпечуючи стійкість сільськогосподарського бізнесу в умовах невизначеності.

Сільське господарство потребує значних капіталовкладень у землю, техніку, технології. Вивчення традиційних та інноваційних джерел фінансування допомагає зрозуміти, як сільськогосподарські підприємства можуть отримати необхідний капітал для стабільної діяльності та розширення. Сільськогосподарський сектор все більше впроваджує інноваційні технології для підвищення ефективності, продуктивності та

стійкості. Розуміння того, як фінансувати впровадження нових технологій, має вирішальне значення для модернізації сільськогосподарської практики.

Сільськогосподарські ринки піддаються динамічним змінам під впливом глобального попиту, збоїв у ланцюзі поставок і торгової політики. Вивчення варіантів фінансування допомагає сільськогосподарським підприємствам адаптуватися до змін ринку та використовувати можливості для зростання. Державна політика, субсидії та програми підтримки значно впливають на аграрний сектор. Розуміння того, як орієнтуватися та використовувати цю політику для цілей фінансування, має важливе значення для фінансового успіху сільськогосподарських підприємств.

У зв'язку зі зростаючим наголосом на сталих практиках, сільськогосподарським підприємствам необхідно інвестувати в екологічно чисті технології та практики. Вивчення варіантів фінансування допомагає просувати екологічно відповідальне та стійке сільське господарство. Сільськогосподарські підприємства часто прагнуть диверсифікувати свою діяльність або збільшити вартість своєї продукції. Належні стратегії фінансування підтримують такі ініціативи, як диверсифікація нових культур або додавання вартості через переробку та маркетинг. В умовах глобалізації економіки сільськогосподарські підприємства повинні залишатися конкурентоспроможними на міжнародній арені. Розуміння того, як отримати доступ до фінансування для модернізації технологій і розширення ринку, є життєво важливим для глобальної конкурентоспроможності. Вивчаючи фінансування сільськогосподарських підприємств, знання та передовий досвід можна передати фермерам і фахівцям агробізнесу, сприяючи більш інформованому та ефективному сільськогосподарському сектору.

Підсумовуючи, дослідження фінансування сільськогосподарських підприємств має важливе значення для вирішення унікальних проблем і можливостей у секторі. Як традиційні, так і інноваційні джерела фінансування сприяють стійкості, зростанню та стійкості

сільськогосподарського бізнесу в глобальному середовищі, яке швидко змінюється.

Отже, фінансування сільськогосподарського підприємства передбачає залучення коштів з різних традиційних та інноваційних каналів для підтримки його діяльності та зростання. Тут розглянуто як традиційні, так і інноваційні джерела фінансування сільськогосподарського бізнесу.

Традиційні джерела фінансування:

1. Банківські кредити. Сільськогосподарські підприємства часто покладаються на традиційні банківські позики, щоб отримати капітал для придбання обладнання та операційних витрат. Ці позики зазвичай забезпечені активами фірми та можуть мати фіксовані або змінні процентні ставки.

2. Державні субсидії та дотації. Уряд пропонує субсидії, гранти або позики під низькі відсотки для підтримки розвитку сільського господарства. Ці кошти можуть бути призначені для конкретних цілей, таких як диверсифікація культур, зусилля по збереженню або стійкі методи ведення сільського господарства.

3. Приватні інвестори. Деякі сільськогосподарські підприємства шукають фінансування у приватних інвесторів або венчурний капітал, які зацікавлені в довгостроковому потенціалі агробізнес-сектору.

4. Кооперативне фінансування. Сільськогосподарські кооперативи можуть надавати фінансування шляхом об'єднання ресурсів своїх членів. Члени вносять кошти в кооператив, які потім використовуються для підтримки різноманітної сільськогосподарської діяльності.

Інноваційні джерела фінансування:

1. Краудфандинг. Сільськогосподарські підприємства можуть використовувати платформи краудфандингу для залучення коштів від великої кількості окремих інвесторів. Цей метод дозволяє фермерам отримати доступ до капіталу, а також створити спільноту прихильників.

2. Інвестиції в AgTech. З розвитком сільськогосподарських технологій (AgTech) інвестори все більше зацікавлені в підтримці інновацій, які підвищують ефективність і сталість сільського господарства. Стартапи AgTech можуть отримувати фінансування через венчурний капітал, приватний капітал або стратегічні партнерства.

3. Фінансування ланцюга поставок. Моделі спільного фінансування в рамках ланцюга поставок сільськогосподарської продукції можуть допомогти оптимізувати операції та забезпечити фінансування. Зокрема, постачальники можуть запропонувати фермерам вигідні умови кредитування.

4. Вуглецеві кредити та екологічні ринки. Підприємства агробізнесу, які застосовують стійкі та екологічно чисті методи, можуть отримувати дохід за рахунок вуглецевих кредитів або участі в екологічних ринках.

5. Мікрофінансування. Мікрофінансові установи можуть відігравати вирішальну роль у наданні невеликих позик індивідуальним фермерам або малим сільськогосподарським підприємствам, особливо в регіонах, що розвиваються.

6. Торгівля товарами. Фермери можуть використовувати товарні ринки, щоб захиститися від коливань цін або навіть отримати додатковий дохід, торгуючи сільськогосподарськими товарами.

7. Фінансування агрострахування. Продукти сільськогосподарського страхування можуть забезпечити фінансову безпеку для фермерів у разі неврожаю, допомагаючи їм забезпечити позики та інвестиції.

Успішне фінансування агробізнесу часто передбачає поєднання цих традиційних та інноваційних джерел, пристосованих до конкретних потреб і обставин сільськогосподарського підприємства. Ландшафт сільськогосподарського фінансування, що розвивається, продовжує пропонувати нові можливості для зростання та стійкості.

Підсумовуючи, фінансування сільськогосподарських підприємств вимагає стратегічного підходу, який поєднує як традиційні, так і інноваційні джерела фінансування. Традиційні джерела, такі як банківські позики та

державні субсидії, залишаються фундаментальними стовпами підтримки аграрного сектора. Ці джерела забезпечують стабільність і надійність, забезпечуючи постійний потік капіталу для повсякденних операцій і довгострокових інвестицій.

Однак мінливий ландшафт сільського господарства вимагає переходу до впровадження інноваційних фінансових рішень. Краудфандинг, венчурний капітал і сільськогосподарське страхування представляють перспективні шляхи диверсифікації фінансових ресурсів і пом'якшення ризиків, пов'язаних з такими непередбачуваними факторами, як погодні умови та коливання ринку. Інтеграція технологій, таких як блокчейн і системи цифрових платежів, може оптимізувати фінансові операції, підвищити прозорість і зменшити операційні витрати для сільськогосподарських підприємств.

Державна підтримка та політика відіграють вирішальну роль у створенні середовища, сприятливого для інновацій у фінансуванні сільського господарства. Стимули для фінансових установ інвестувати в сільське господарство в поєднанні з науково-дослідними ініціативами можуть створити сприятливу екосистему для появи нових моделей фінансування. Співпраця між державним і приватним секторами, а також міжнародними організаціями може ще більше посилити вплив інноваційних фінансових рішень у сфері сільського господарства. Сприяючи партнерству, обміну знаннями та транскордонним інвестиціям, можна створити більш стійку та стабільну фінансову структуру для сільськогосподарських підприємств.

Сільськогосподарським підприємствам вкрай необхідно оволодіти фінансовою грамотністю та методами управління, щоб оптимізувати використання як традиційних, так і інноваційних джерел фінансування. Обґрунтоване прийняття рішень, оцінка ризиків і стратегічне фінансове планування дозволять цим підприємствам орієнтуватися в складнощах сучасного фінансового середовища.

Таким чином, майбутнє фінансування сільськогосподарських підприємств полягає в гармонійному поєднанні традиційних та інноваційних джерел, використання сильних сторін обох для забезпечення стійкості, зростання та стійкості сільськогосподарського сектора. Здатність адаптуватися до змін у поєднанні з проактивним підходом до нових фінансових тенденцій забезпечать сільськогосподарським підприємствам можливість процвітати в економічному середовищі, що постійно змінюється.

3.3. Ефективне управління ризиками в аграрному секторі

Ефективне управління ризиками має вирішальне значення для стабільності та успіху будь-якої галузі, і сільськогосподарський сектор не є винятком. Сільське господарство за своєю суттю піддається різноманітним ризикам, включаючи кліматичні коливання, нестабільність ринку, зміни політики та біологічні загрози. Оскільки населення планети продовжує зростати, попит на продовольство та сільськогосподарську продукцію зростає, посилюючи важливість вирішення та пом'якшення ризиків у сільськогосподарському секторі. Дослідження ефективного управління ризиками в цій галузі є важливими для забезпечення стійкості та довгострокової життєздатності сільськогосподарської діяльності.

Одним із основних викликів у сільськогосподарському секторі є зростаючий вплив зміни клімату. Екстремальні погодні явища, зміна режиму опадів і коливання температури становлять значну загрозу для врожайності сільськогосподарських культур і тваринництва. Дослідження в цій галузі можуть допомогти визначити адаптивні стратегії та технології, які дозволять фермерам пом'якшити несприятливі наслідки зміни клімату, забезпечуючи продовольчу безпеку в умовах екологічної невизначеності. Сільськогосподарський ринок характеризується своєю сприйнятливістю до коливань цін, збоїв у торгівлі та економічних спадів. Ефективне дослідження

управління ризиками може допомогти в розробці стратегій для подолання ринкової невизначеності. Це включає розробку фінансових інструментів, систем ринкової інформації та торговельну політику, які підвищують стійкість сектора до економічних потрясінь, захищаючи засоби до існування фермерів та зацікавлених сторін.

У сучасну епоху технологічний прогрес відіграє ключову роль у революції сільськогосподарської практики. Дослідження, зосереджені на інтеграції цифрових рішень, точному землеробстві та аналітиці даних, можуть дати цінну інформацію про управління ризиками, пов'язаними з впровадженням технологій. Розуміння того, як використовувати переваги інновацій, одночасно пом'якшуючи потенційні ризики, гарантує, що фермери зможуть отримати вигоду від досягнень без шкоди для своєї діяльності. Державна політика та нормативні акти можуть значно вплинути на сільськогосподарський сектор. Дослідження в цій галузі є життєво важливими для оцінки потенційних ризиків, пов'язаних зі змінами в політиці, і для пропонування ефективних стратегій зменшення ризиків. Активно взаємодіючи з політиками, дослідники можуть зробити внесок у розробку політики, яка сприятиме стійкій та стійкій сільськогосподарській практиці.

Спалах захворювань на посівах і худобі може мати руйнівні наслідки для сільськогосподарського сектора. Дослідження щодо управління хворобами, заходів біозахисту та методів раннього виявлення можуть підвищити здатність галузі швидко реагувати на біологічні загрози. Ці знання мають вирішальне значення для запобігання масовим втратам і підтримки загального здоров'я сільськогосподарської екосистеми. Необхідність дослідження ефективного управління ризиками в аграрному секторі має першочергове значення для вирішення багатогранних завдань, що постають перед галуззю. Вивчаючи та впроваджуючи стратегії управління пов'язаними з кліматом, економічними, технологічними, політичними та біологічними ризиками, сільськогосподарський сектор може процвітати в умовах невизначеності. Це дослідження приносить користь не тільки фермерам і

зацікавленим сторонам, але й сприяє глобальній продовольчій безпеці та сталим сільськогосподарським практикам.

Ефективне управління ризиками має вирішальне значення в сільськогосподарському секторі, враховуючи численні невизначеності та змінні, які можуть вплинути на сільськогосподарські операції. Сільськогосподарська галузь за своєю суттю піддається різноманітним ризикам, включаючи погодні коливання, нестабільність ринку, зміни цін на товари та регуляторну невизначеність. Впровадження ефективних стратегій управління ризиками має важливе значення для забезпечення стійкості та прибутковості сільськогосподарських підприємств. Основні аспекти ефективного управління ризиками в аграрному секторі:

1. Ідентифікація ризику. Визначення та оцінка потенційних ризиків, характерних для сільськогосподарського сектора, такі як події, пов'язані з погодними умовами (посухи, повені, шторми), ринкові ризики (коливання цін), спалахи шкідників і хвороб, а також нормативні зміни. Врахування як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, які можуть становити ризик для сільськогосподарських операцій.

2. Диверсифікація сільськогосподарських культур та худоби, щоб розподілити ризики між різними товарами. Дослідження альтернативні джерела доходу, такі як агротуризм, продукти з доданою вартістю або партнерство з іншими підприємствами в ланцюжку вартості сільськогосподарської продукції.

3. Страхування та хеджування. Інвестиції в комплексне страхове покриття, щоб пом'якшити фінансовий вплив непередбачуваних подій. Страхування врожаю, страхування худоби та страхування від перерви в бізнесі можуть бути важливими. Використання інструментів хеджування на товарних ринках для захисту від нестабільності цін, дозволяючи фермерам фіксувати ціни на свою продукцію.

4. Прийняття технології. Використання технології та рішення на основі даних для точного землеробства, моніторингу та раннього виявлення

потенційних проблем. Автоматизований моніторинг погоди, супутникові зображення та пристрої Інтернету речей можуть надавати дані в реальному часі для кращого прийняття рішень і зниження ризиків.

5. Фінансовий менеджмент. Підтримка ефективних методів управління фінансами, щоб забезпечити ліквідність і фінансову стійкість у складні часи. Розробка і дотримання бюджетів, створення резервних фондів для покриття несподіваних витрат.

6. Співпраця та мережа з іншими фермерами, зацікавленими сторонами галузі та науково-дослідними установами, щоб обмінюватися інформацією, думками та передовим досвідом. Мережа може забезпечити доступ до колективного розуму та ресурсів, допомагаючи фермерам ефективніше реагувати на ризики.

7. Планування адаптації та стійкості. Розробка та регулярне оновлення планів управління ризиками, які включають стратегії адаптації до мінливих умов. Впровадження методів сталого ведення сільського господарства для підвищення стійкості до екологічних та економічних проблем.

8. Відповідність нормативним вимогам. Вивчення сільськогосподарських норм і дотримання їх, оскільки недотримання може призвести до юридичних і фінансових ризиків. Активна співпраця з регуляторними органами, щоб зрозуміти та вплинути на зміни політики, які можуть вплинути на галузь.

9. Освіта та навчання. Інвестиції в постійну освіту та навчання для фермерів і сільськогосподарських професіоналів, щоб бути в курсі нових ризиків і стратегій управління ризиками. Обізнаний і кваліфікований персонал краще підготовлений для прийняття обґрунтованих рішень у складні часи.

10. Моніторинг та оцінка. Регулярне відстеження ефективності стратегій управління ризиками та коригування їх за потреби. Проведення оцінювання після події, щоб вивчити досвід і покращити майбутнє планування управління ризиками.

Рис. 3.2 Інвестиційні стимули для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ДДС ІОБ НААН України

Інтегруючи ці стратегії, сільськогосподарські підприємства можуть покращити свою здатність долати невизначеності, мінімізувати потенційні втрати та сприяти довгостроковій стійкості в динамічній та складній галузі.

Ефективне управління ризиками має вирішальне значення в аграрному секторі для забезпечення сталої та прибуткової діяльності. Непередбачуваний характер сільського господарства, включаючи погодні коливання, нестабільність ринку та нормативні зміни, вимагає комплексного підходу до виявлення, оцінки та пом'якшення ризиків. Впровадження надійних стратегій управління ризиками підвищує стійкість сільськогосподарського бізнесу, дозволяючи йому адаптуватися до непередбачуваних викликів і використовувати можливості.

Управління сільськогосподарськими ризиками передбачає проактивну оцінку різних факторів, таких як кліматичні умови, шкідники та хвороби, які можуть вплинути на врожайність. Диверсифікація сільськогосподарських культур і методів виробництва може служити ключовою стратегією зниження ризику, розподіляючи вплив несприятливих подій на різні ділянки ферми. Фінансові ризики притаманні сільському господарству, і ефективне управління ризиками включає розумне фінансове планування, складання бюджету та доступ до різноманітних фінансових інструментів. Страхові поліси, адаптовані до конкретних потреб сільськогосподарського сектора, можуть забезпечити захист від збитків, спричинених факторами, які не залежать від фермера.

Запровадження передових технологій, таких як точне землеробство та аналітика даних, може значно покращити оцінку ризиків і процеси прийняття рішень. Моніторинг стану врожаю, погодних умов і ринкових тенденцій у реальному часі дозволяє фермерам робити обґрунтований вибір і оперативно реагувати на нові ризики. Співпраця між зацікавленими сторонами, включаючи фермерів, державні установи та галузеві асоціації, є важливою для ефективного управління ризиками. Обмін інформацією, найкращими практиками та ресурсами може підвищити колективну стійкість

сільськогосподарського сектора проти спільних викликів. Глобалізація збільшила взаємозв'язок сільськогосподарських ринків, тому для фермерів надзвичайно важливо бути в курсі міжнародних тенденцій і подій. Глибоке розуміння глобальних факторів може допомогти фермерам передбачити потенційні ризики та відповідно скоригувати свої стратегії.

Екологічна стійкість є невід'ємним аспектом управління ризиками в сільському господарстві. Практики, які сприяють здоров'ю ґрунту, збереженню води та біорізноманіттю, сприяють довгостроковій стійкості до екологічних ризиків, одночасно забезпечуючи стійкість сільськогосподарських операцій. Регуляторний ландшафт у сільському господарстві може змінюватися, і фермери повинні бути в курсі політики, що розвивається. Відповідність нормам не тільки мінімізує юридичні ризики, але й дає можливість фермерам скористатися перевагами державних програм підтримки та стимулів.

Інвестиції в дослідження та розробки стійких сортів культур та інноваційних методів ведення сільського господарства можуть бути проактивною стратегією управління ризиками. Постійне вдосконалення методів ведення сільського господарства підвищує здатність сектора адаптуватися до мінливих умов і нових загроз. Ринкові ризики, включаючи коливання цін і коливання попиту, вимагають від фермерів вивчення різноманітних маркетингових стратегій. Встановлення прямих стосунків зі споживачами, участь у фермерських ринках і вивчення продуктів із доданою вартістю можуть допомогти пом'якшити вплив нестабільності ринку. Зміна клімату створює значний довгостроковий ризик для сільського господарства, впливаючи на погодні умови та доступність води. Впровадження стійких практик, таких як водоефективне зрошення та секвестрація вуглецю, сприяє пом'якшенню впливу сектора на зміну клімату та формує стійкість до її наслідків.

Інвестиції в освіту та навчання фермерів є важливими компонентами ефективного управління ризиками. Озброєння фермерів знаннями про новітні

технології, ринкові тенденції та стійкі практики дає їм змогу приймати обґрунтовані рішення та адаптуватися до мінливих умов. Державна підтримка відіграє вирішальну роль в управлінні сільськогосподарськими ризиками. Політика, яка передбачає фінансову допомогу, програми страхування та розвиток інфраструктури, сприяє загальній стійкості сільськогосподарського сектора. Ефективна комунікація всередині сільськогосподарської спільноти є життєво важливою для обміну інформацією про потенційні ризики та найкращі практики. Створення мереж і форумів для фермерів для обміну думками та досвідом покращує колективну здатність управляти ризиками. Сценарне планування, що включає моделювання різних сценаріїв ризику, дозволяє фермерам розробляти плани на випадок непередбачених обставин. Цей перспективний підхід дозволяє проактивно зменшувати ризики, а не реагувати на непередбачені події.

Інвестиції в сучасну інфраструктуру, таку як ефективні іригаційні системи та сховища, підвищують здатність фермерів справлятися з короткостроковими та довгостроковими ризиками. Адекватна інфраструктура зменшує втрати після збору врожаю та забезпечує більш стабільний ланцюг поставок. Інтеграція технології в управління ланцюгом поставок має важливе значення для зниження ризику. Блокчейн та інші цифрові системи можуть покращити прозорість, відстежуваність та ефективність, зменшуючи ризик.

Висновки до розділу 3

1. Аналіз показав, що модель, заснована на теорії ресурсного підходу, яка виступає за належне використання найкращих можливостей, які підприємство має для впровадження практик фінансового менеджменту, пов'язана з ефективністю діяльності даного сільськогосподарського

підприємства. Отримані результати показали, що відданість методам управління оборотним капіталом є головним впливом на продуктивність сільськогосподарського підприємства, а методи фінансування є основою того, що контролює та оцінює ефективність практики та їх вплив на продуктивність. Крім того, результати показують, що інформаційні системи обліку, практика фінансової звітності та практика бюджетування капіталу мають незначний вплив на ефективність фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН України.

2. Вивчення варіантів фінансування допомагає просувати екологічно відповідальне та стійке сільське господарство. Сільськогосподарські підприємства часто прагнуть диверсифікувати свою діяльність або збільшити вартість своєї продукції. Належні стратегії фінансування підтримують такі ініціативи, як диверсифікація нових культур або додавання вартості через переробку та маркетинг. В умовах глобалізації економіки сільськогосподарські підприємства повинні залишатися конкурентоспроможними на міжнародній арені. Розуміння того, як отримати доступ до фінансування для модернізації технологій і розширення ринку, є життєво важливим для глобальної конкурентоспроможності. Вивчаючи фінансування сільськогосподарських підприємств, знання та передовий досвід можна передати фермерам і фахівцям агробізнесу, сприяючи більш інформованому та ефективному сільськогосподарському сектору. Отже, фінансування сільськогосподарського підприємства передбачає залучення коштів з різних традиційних та інноваційних каналів для підтримки його діяльності та зростання.

3. Ефективне управління ризиками має вирішальне значення в аграрному секторі для забезпечення сталої та прибуткової діяльності. Непередбачуваний характер сільського господарства, включаючи погодні коливання, нестабільність ринку та нормативні зміни, вимагає комплексного підходу до виявлення, оцінки та пом'якшення ризиків. Впровадження надійних стратегій управління ризиками підвищує стійкість

сільськогосподарського бізнесу, дозволяючи йому адаптуватися до непередбачуваних викликів і використовувати можливості. Управління сільськогосподарськими ризиками передбачає проактивну оцінку різних факторів, таких як кліматичні умови, шкідники та хвороби, які можуть вплинути на врожайність. Фінансові ризики притаманні сільському господарству, і ефективне управління ризиками включає розумне фінансове планування, складання бюджету та доступ до різноманітних фінансових інструментів. Страхові поліси, адаптовані до конкретних потреб сільськогосподарського сектора, можуть забезпечити захист від збитків, спричинених факторами, які не залежать від фермера. Інтегруючи стратегії управління ризиками, сільськогосподарські підприємства можуть покращити свою здатність долати невизначеності, мінімізувати потенційні втрати та сприяти довгостроковій стійкості в динамічній та складній галузі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Підсумовуючи результати дослідження з удосконалення формування фінансової стратегії сільгосппідприємства варто зробити такі висновки:

1. Фінансові ресурси визначаються як сукупність грошових і матеріальних активів, які використовуються для забезпечення діяльності підприємства, організації чи іншого суб'єкта економічної діяльності. Ці ресурси грають важливу роль у забезпеченні функціонування та розвитку різних секторів економіки. Управління цими ресурсами важливе для забезпечення стабільності та ефективності функціонування підприємства чи організації. Вибір і оптимальне використання різних джерел фінансування дозволяє підтримувати бізнес-процеси, розширювати діяльність та забезпечувати конкурентоспроможність.

2. Управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства включає в себе комплекс заходів і стратегій, спрямованих на ефективне використання грошових коштів, активів та інших фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку підприємства в аграрному секторі. Цей процес включає в себе ряд принципів, які допомагають забезпечити раціональне використання грошових коштів та ефективне фінансове планування.

3. Управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств є складним завданням, що вимагає комплексного підходу і врахування специфічних вимог аграрного сектору. Даний процес складається з шести компонентів: цифрові технології та автоматизація; фінансове планування та прогнозування; управління обіговими коштами; фінансовий аналіз та контроль; фінансова стійкість та залучення інвестицій; врахування сталість ринку та екологічні аспекти. Загалом, сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств орієнтовані на використання

інноваційних технологій, оптимізацію процесів та реагування на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

4. Вивчення факторів ризику та виявлення фінансових проблем на сільськогосподарському підприємстві є надзвичайно важливим. Сільськогосподарське підприємство за своєю природою є вразливим до різних зовнішніх факторів, включаючи погодні умови, коливання цін на сировинні товари та зміни в політиці. Розуміння та оцінка цих ризиків має важливе значення для стратегічного планування та забезпечення стійкості. Сільськогосподарські підприємства часто працюють у капіталомісткому середовищі. Моніторинг фінансових показників допомагає забезпечити стабільність і стійкість, дозволяючи бізнесу протистояти економічним спадам і потрясінням.

5. З 2018 по 2020 рік компанія ДДС ІОБ НААН України спостерігала постійне зростання доходу, досягнувши піку в 2020 році на рівні 7266,3 тис. грн. Проте у 2021 та 2022 роках спостерігалось помітне зниження – доходи впали до 6614,8 та 6365,7 тис. грн. відповідно. Витрати на виробництво мали таку ж схему, як і доходи, демонструючи тенденцію до зростання до 2020 року. У 2021 і 2022 роках спостерігалось зниження, але витрати залишалися відносно високими, що вказує на потенційні проблеми в управлінні витратами. Валовий прибуток коливався, досягнувши найвищої позначки у 2020 році на рівні 669,1 тис. грн. Однак у 2021 і 2022 роках спостерігався значний спад, що підкреслювало потенційні проблеми з підтриманням прибутковості. Чистий фінансовий результат демонструє позитивний показник у 2018 та 2019 роках, що вказує на прибуткову фінансову діяльність. Однак у 2020 та наступних роках спостерігається помітна негативна тенденція, яка досягла -162,4 тис. грн. у 2022 році. Це говорить про фінансові проблеми через збільшення витрат та інших фінансових зобов'язань. Співвідношення значень 2022 року до 2018 року відображає значну негативну зміну різних фінансових показників. Від'ємна зміна

чистого фінансового результату на свідчить про значне зниження фінансової стійкості за вказаний період.

6. На ефективність використання фінансових ресурсів в агропромисловому виробництві впливає складний взаємозв'язок економічних, екологічних, технологічних і політичних факторів. Цілісний підхід, який враховує ці різноманітні фактори, є важливим для сталого та фінансово успішного агропромислового виробництва. Аналіз фінансових результатів компанії має вирішальне значення для оцінки її загальної діяльності та фінансового стану. Завдяки всебічній перевірці фінансової звітності можна отримати цінну інформацію про прибутковість, ліквідність і платоспроможність бізнесу. Виявлення сильних і слабких фінансових сторін шляхом ретельного аналізу має вирішальне значення для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень і ефективного управління ризиками. Таким чином, якісно проведений аналіз фінансових результатів надає зацікавленим сторонам знання, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень, стимулювання вдосконалення бізнесу та забезпечення довгострокового успіху компанії.

7. Аналіз показав, що модель, заснована на теорії ресурсного підходу, яка виступає за належне використання найкращих можливостей, які підприємство має для впровадження практик фінансового менеджменту, пов'язана з ефективністю діяльності даного сільськогосподарського підприємства. Отримані результати показали, що відданість методам управління оборотним капіталом є головним впливом на продуктивність сільськогосподарського підприємства, а методи фінансування є основою того, що контролює та оцінює ефективність практики та їх вплив на продуктивність. Крім того, результати показують, що інформаційні системи обліку, практика фінансової звітності та практика бюджетування капіталу мають незначний вплив на ефективність фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН України.

8. Вивчення варіантів фінансування допомагає просувати екологічно відповідальне та стійке сільське господарство. Сільськогосподарські підприємства часто прагнуть диверсифікувати свою діяльність або збільшити вартість своєї продукції. Належні стратегії фінансування підтримують такі ініціативи, як диверсифікація нових культур або додавання вартості через переробку та маркетинг. В умовах глобалізації економіки сільськогосподарські підприємства повинні залишатися конкурентоспроможними на міжнародній арені. Розуміння того, як отримати доступ до фінансування для модернізації технологій і розширення ринку, є життєво важливим для глобальної конкурентоспроможності. Вивчаючи фінансування сільськогосподарських підприємств, знання та передовий досвід можна передати фермерам і фахівцям агробізнесу, сприяючи більш інформованому та ефективному сільськогосподарському сектору. Отже, фінансування сільськогосподарського підприємства передбачає залучення коштів з різних традиційних та інноваційних каналів для підтримки його діяльності та зростання.

9. Ефективне управління ризиками має вирішальне значення в аграрному секторі для забезпечення сталої та прибуткової діяльності. Непередбачуваний характер сільського господарства, включаючи погодні коливання, нестабільність ринку та нормативні зміни, вимагає комплексного підходу до виявлення, оцінки та пом'якшення ризиків. Впровадження надійних стратегій управління ризиками підвищує стійкість сільськогосподарського бізнесу, дозволяючи йому адаптуватися до непередбачуваних викликів і використовувати можливості. Управління сільськогосподарськими ризиками передбачає проактивну оцінку різних факторів, таких як кліматичні умови, шкідники та хвороби, які можуть вплинути на врожайність. Фінансові ризики притаманні сільському господарству, і ефективне управління ризиками включає розумне фінансове планування, складання бюджету та доступ до різноманітних фінансових інструментів. Страхові поліси, адаптовані до конкретних потреб

сільськогосподарського сектора, можуть забезпечити захист від збитків, спричинених факторами, які не залежать від фермера. Інтегруючи стратегії управління ризиками, сільськогосподарські підприємства можуть покращити свою здатність долати невизначеності, мінімізувати потенційні втрати та сприяти довгостроковій стійкості в динамічній та складній галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бражник Л., Аранчій Д., & Чоп В. (2023). Фінансові ресурси підприємства: управління та їх вплив на фінансовий стан. Цифрова економіка та економічна безпека, (5 (05), 115-120. <https://doi.org/10.32782/dees.5-18>
2. Воронко Р., Вовчик Н. Управління ризиками і концепція ризикорієнтованого внутрішнього контролю. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. 2018. Випуск 3-4. С. 49-58.
3. Діденко Є.О., Фесюн А.С. Теоретико-методичні засади антикризового управління підприємствами. Економіка та держава. 2018. № 11. С. 90–96. DOI: <http://doi.org/10.32702/2306-6806.2018.11.90>
4. Західна О., Гаврецька І. Аналіз державної фінансової підтримки територіальних громад, Молодий вчений. 2022. №6(106). С. 94 – 98.
5. Касич А.О., Рафальська І.В. Бізнес-моделі сучасних підприємств: поняття, види, зарубіжний досвід. Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 37. С. 86-92.
6. Кахович О.О., Мащенко С.О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства на світовому ринку. Економічний простір. 2019. №141. С. 76-88.
7. Курило О. Б., Бондаренко Л. П., Вівчар О. Й., Чубка О. М. Фінанси підприємств : підруч. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.
8. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства . Фінанси України. 2019. № 3. С. 113 - 118.
9. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 109-113.
10. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.

11. Нагорнюк О. В. Щодо сутності фінансового потенціалу підприємства, *Бізнес Інформ.* 2017. - № 10. - С. 37-43. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_10_6
12. Потапюк І. П., Мазіленко С. С., Прусова М. О. Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека.* 2022. № 2 (02). С. 156-160. URL : <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/83>.
13. П'ятницька Г. Т., Федулова І. В. Фінансова безпека країни та підприємства: визначення, взаємозв'язок і ризики забезпечення. *Ефективна економіка.* 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8059>.
14. Ромашко О. М., Бариляк В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес-Інформ.* 2019. №5. С. 180-184.
15. Самойленко В. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства. *Інтелект XXI.* 2021. №1. С.59-63. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-1.11>
16. Соломіна Г.В. Форензік – інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка.* 2018. Випуск 2(10). С. 144-149.
17. Ставерська Т. О., Андрющенко І. С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. ; вид. 2-ге, доп. Харків : ХДУХТ, 2019. 144 с.
18. Фарат О. В., Красілич І. О. Ознаки конкурентоспроможності продукції промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки.* 2019. № 1 (163). С. 195-201.
19. Управління фінансовими ресурсами та бюджетом територіальних громад : практ. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, О. Ю. Матвєєва, М. М. Трещов, Л. Г. Шевченко ; за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Дніпро : ГРАНІ, 2018. – 128 с.

20. Яременко В. Г., Салманов Н. М. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. №19(3). С. 158–162.

21. Ali, O., Ally, M., Clutterbuck, & Dwivedi, Y. (2020). The state of play of blockchain technology in the financial services sector: A systematic literature review. *International Journal of Information Management*, 54, 102199. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102199>

22. Ausat A. M. A., Risdiyanto A., Muh. Arfah, and J. Jemadi, Conflict Management Strategies in Work Teams in the Creative Industry, *KENDALI: Economics and Social Humanities*, vol. 1, № 3, pp. 139–142, 2023, doi: <https://doi.org/10.58738/kendali.v1i3.99>

23. Babandi Ibrahim Gumel & Barjoyai Bin Bardai. (2023) A Review of Critical Success Factors Influencing the Success of SMEs. *SEISENSE Business Review* 3:1, pages 37-61.

24. Bardash, S., & Osadcha, T. (2020). Current status of state financial control of Ukraine and ways of its improvement. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(2), 17-24. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-2-17-24>

25. Bezpyata, I. (2016). Aanalysis of agrarian sector resource providing in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2(3), 4-9. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2016-2-3-4-9>

26. Briazkalo A. (2016). Conceptualization of financial resources of local authorities. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2(3), 29-36. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2016-2-3-29-36>

27. Buha, H., Bychin, S., & Ozerna, I. (2023). The definition and structure of financial security. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(2), 65-72. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-65-72>

28. Carnini, P. S., Ciaburri, M., Magnanelli, B. S., and Nasta, L. (2022). Does ESG disclosure influence firm performance? *Sustainability* 14 (13), 7595. doi:10.3390/su14137595

29. Chen, L., Wang, S., and Zhang, Q. (2021). "Role of Financial Institutions in Supporting Agricultural Enterprises: A Comparative Analysis of Asian Countries." *Journal of Rural Studies*.
30. Demchenko, I., & Iatsukh, O. (2018). The problem of unprofitable activity of enterprises in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(2), 64-69. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-2-64-69>
31. Dustova M., & Ochilova S. (2023). Foreign experience of financial support of agricultural enterprises. *the innovation economy*, 1(02), 79–86. Retrieved from <https://ojs.qmii.uz/index.php/ej/article/view/388>
32. Fasnacht, D. (2018). Open Innovation in the Financial Services. In *Open Innovation Ecosystems* (2nd ed., pp. 97–130). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-76394-1_4
33. Fedotov, O., & Levchenko, S. (2018). Organizational and legal regulation of the financial sector of the economy amid european integration. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(5), 379-386. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-379-386>
34. Gadaev, J. (2023). Influence of Financial Resources in the Activity of Service Enterprises. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*, 2(5), 28–31. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/jiphr/article/view/796>
35. Halunko, V., & SavyukM. (2018). Foreign experience for financing small and medium business. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(5), 40-45. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-40-45>
36. Hermansyah, A. M. S. (2023). The Effect of Dividend Policy on Corporate Financial Performance. *Journal of Contemporary Administration and Management (ADMAN)*, 1(1), 5–8. <https://doi.org/10.61100/adman.v1i1.2>
37. Hosseinzadeh, M., Samadi Foroushani, M. and Sadraei, R. (2022), "Dynamic performance development of entrepreneurial ecosystem in the agricultural sector", *British Food Journal*, Vol. 124 No. 7, pp. 2361-2395. <https://doi.org/10.1108/BFJ-08-2021-0909>

38. Indus, K. (2018). The role and place of financial resources for the development of regions. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(3), 94-98. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-3-94-98>
39. Kim, D.-H., Hsieh, J., & Lin, S.-C. (2021). Financial liberalization, political institutions, and income inequality. *Empirical Economics*, 60(3), 1245–1281. <https://doi.org/10.1007/s00181-019-01808-z>
40. Korol, I., & Poltorak, A. (2018). Financial risk management as a strategic direction for improving the level of economic security of the state. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(1), 235-241. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-235-241>
41. Laiko, O., & Burkynskyi, B. (2021). Methodology of investment system research in the aspect of unproductive capital outflow: example of Ukraine and international dimension. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7(1), 57-68. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-1-57-68>
42. Ionascu, I., Ionascu, M., Nechita, E., Săcărin, M., and Minu, M. (2022). Digital transformation, financial performance and sustainability: Evidence for European union listed companies. *Amfiteatru Econ.* 24 (59), 94–109. doi:10.24818/EA/2022/59/94
43. Lytvyn, O., Onyshchenko, A., & Ostapenko, O. (2023). Economic challenges of sustainable development goals in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(1), 100-112. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-1-100-112>
44. Makarenko, S., Oliinyk, N., & Kazakova, T. (2020). Features of assessment and forecasting of socio-economic development of regions in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(5), 129-136. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-5-129-136>
45. Melnichuk, N. (2016). Description of the budget control types in modern conditions of public finance management. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2(1), 72-76. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2016-2-1-72-76>

46. Mihajlović, M., Tadin, D., & Gordić, B. (2020). The role of financial management in the company. *Tehnika*, 75(4), 498–503. <https://doi.org/10.5937/tehnika2004498M>
47. Nazarova, T. (2016). Financial capacity of industrial enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2(3), 141-145. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2016-2-3-141-145>
48. O. Ye. Gudz, & P. A. Stetsiuk. (2021). Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(32), 330–340. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i32.200530>
49. Parubchak, I., & Hrynyshyn, H. (2020). Features of public administration in shaping strategy of venture investment of business enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(4), 125-132. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-125-132>
50. Potryvaieva, N., & Aheienko, I. (2018). Estimation of the modern state of provision of agricultural enterprises in Mykolaiv region by material and technical resources. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(4), 224-230. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-4-224-230>
51. Pu, R., Teresiene, D., Pieczulis, I., Kong, J., & Yue, X.-G. (2021). The Interaction between Banking Sector and Financial Technology Companies: Qualitative Assessment—A Case of Lithuania. *Risks*, 9(1), 21. <https://doi.org/10.3390/risks9010021>
52. Rushchyshyn, N., Nikonenko, U., & Kostak, Z. (2018). Formation of financial security of the enterprise based on strategic planning. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(4), 231-237. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-4-231-237>
53. Salamah, S. N. (2023). Financial Management Strategies to Improve Business Performance. *Journal of Contemporary Administration and Management (ADMAN)*, 1(1), 9–12. <https://doi.org/10.61100/adman.v1i1.3>

54. Song, B., Hu, X., Zhang, H., Gao, Y., & Guo, Y. (2023). Research on the Effect of Digital Economy Development on Local Financial Pressure. *Journal of Economic Statistics*, 1(1), 77–93. <https://doi.org/10.58567/jes01010004>
55. Sosnovska, O., & Zhytar, M. (2018). Financial architecture as the base of the financial safety of the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(4), 334-340. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-4-334-340>
56. Stehnei, M., Irtysheva, I., & Gurina, O. (2018). Financial mechanism of the socio-oriented economic development of the Black Sea region. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(4), 202-208. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-4-202-208>
57. Stepanenko, S., Kuzoma, V., & Tymoshenko, K. (2023). Current state and directions of further circular agricultural economy development in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(4), 223-233. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-4-223-233>
58. Yaremko, Y., Shykova, L., & Syvolap, L. (2018). Methods of evaluation and conceptual-strategic directions of economic security of agricultural enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(5), 421-430. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-421-430>
59. Zamlynskyi, V., Zerkal, A., & Antonov, A. (2019). A conceptual framework to apply financial engineering at the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(1), 68-74. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-1-68-74>
60. Zhu, W., & Wang, R. M. (2023). Study on the impact of technological progress and operation scale on agricultural carbon emissions. *Agricultural Economy*, 2(12), 13–15. <https://doi.org/10.3390/en15124464>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

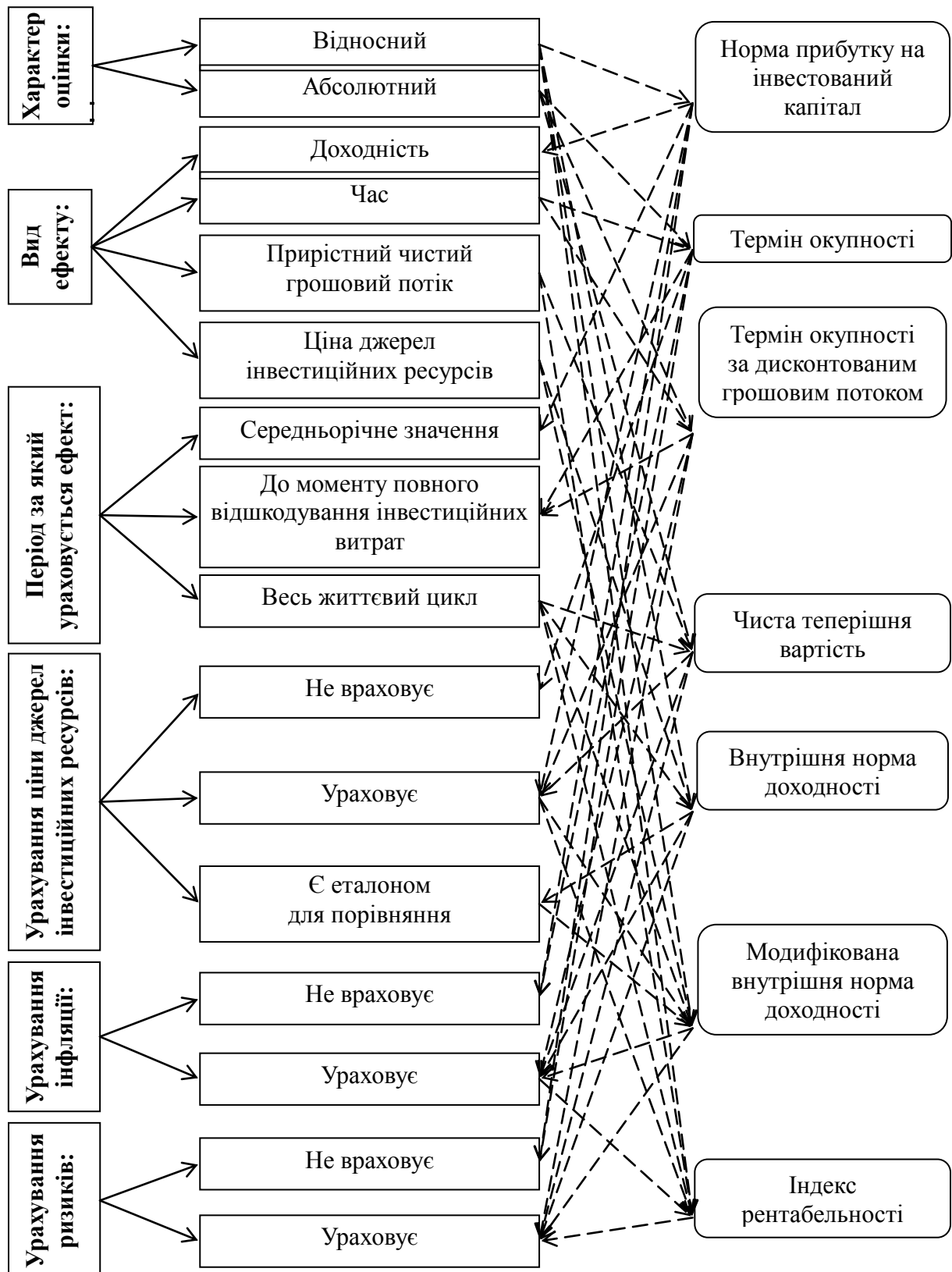

Рис. А.1 Якісні характеристики статичних і динамічних показників оцінки ефективності використання фінансових ресурсів аграрного підприємства

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1

Рис. Б.1 Структура організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарського підприємства